

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНФОРМАТИКИ

КАФЕДРА СТАТИСТИКИ І ЕКОНОМІЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ

Пояснювальна записка

до дипломної роботи

МАГІСТР

(освітній ступінь)

на тему: «Обґрунтування тенденцій розвитку підприємництва в Україні»

Виконав: студент 2 року навчання
другого (магістерського)
рівня вищої освіти
зі спеціальності 051 «Економіка»
освітньо-професійної програми
«Бізнес-статистика і аналітика»
ТЕРЛИГА Тарас Геннадійович

Керівник: д.е.н., проф. Олена РАЄВНЕВА

Рецензент: в.о. заступника директора з
наукової роботи НДЦ ІПР НАН України
д.е.н., проф. Вікторія ХАУСТОВА

Харків - 2020 рік

ЗМІСТ

	стор.
Вступ	8
1. Теоретико-методичні основи статистичного дослідження підприємництва	12
1.1 Сутність підприємництва	12
1.2 Міжнародне підприємництво та місце України у ньому	22
1.3 Методи візуалізації стану підприємництва в Україні	32
Висновок до розділу 1	39
2. Статистичний аналіз підприємництва України	40
2.1 Характеристика та аналіз діяльності центру індустріальних проблем НАН України	40
2.2 Статистична оцінка підприємництва України у світовому розрізі	49
2.3 Особливості регіонального розвитку підприємництва України	56
Висновок до розділу 2	70
3. Моделювання та прогнозування показників підприємництва	71
3.1 Моделювання прогнозування тенденцій розвитку підприємництва в Україні	71
3.2 Розвиток середнього та малого бізнесу: оцінка та прогноз тенденцій	75
3.3 Аналіз особливості розвитку підприємництва в регіонах України	85
Висновок до розділу 3	94
Висновок	95
Список використаної літератури	97

ВСТУП

Перш за все підприємництво - це ключовий та дуже актуальний сьогодні елемент ринкових перетворень, з яким Україна зіткнулася після проголошення незалежності.

Звернемо увагу на класичне визначення поняття підприємництво. Підприємництво - це самостійна, господарська діяльність, де громадяни проявляють ініціативу, яка націлена на отримання прибутку; особи здійснюють її від свого імені на власний ризик та під свою особисту майнову відповідальність чи юридичної особи - підприємства (організації). Якщо взяти до уваги Закон України “Про підприємництво”, то там термін має наступний вигляд: підприємництво - це самостійна ініціатива, систематична на власний ризик діяльність з виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг та заняття торгівлею з метою отримання прибутку [12].

Підприємництво - не тільки особливий вид господарської діяльності, а й певний своєрідний напрямок, який перелічує у собі:

ініціативний пошук різноманітних нестандартних рішень у сферах бізнесу;

розуміння того що ти ризикуєш своїм майном під свою відповідальність;

вміння адаптуватися та проявляти ініціативу;

наявність великих амбіцій та потенціалу до їх реалізації.

До того ж, підприємництво являє собою комплекс особливих функцій в економіці, які спрямовані на забезпечення розвитку та вдосконалення господарського механізму, постійне оновлення економіки господарюючих суб'єктів, створення інноваційного поля діяльності. Звернувшись до економічної літератури можна побачити, що загалом виокремлюються три головних функції у сфері підприємницької діяльності:

1)ресурсна функція (вміння правильно сформулювати та розпоряджатися капіталом, трудовими, матеріальними та інформаційними ресурсами);

2) організаційна функція (вміння правильно організувати виробництво, збут, рекламу та інше);

3) творча функція (наявність новаторських ідей, можливість генерувати та активно використовувати ініціативи, вміння ризикнути) [12].

Тепер після всього перерахованого вище можна зробити наступний висновок: фізичним або юридичним особам, щоб стати підприємцями стануть у пригоді науково-технічна, організаційна, комерційна та економічна творчість; воно зумовлює особливий, антибюрократичний стиль господарської поведінки, підвалинами якої є, з одного боку, постійний пошук нових можливостей і ресурсів, а з іншого - персональна відповідальність за наслідки своєї діяльності.

Підприємництво входить до провідного сектору ринкової економіки та забезпечує насиченість ринку товарами і послугами, також гарно впливає на конкурентоспроможність, створює нові робочі місця. Термін підприємництво базується на ініціативній діяльності, яку особа підприємець виконує систематично та на власний ризик, направлену на виробництво продукції чи надання послуг та наприкінці встає питання отримання прибутку [12].

Та якщо розглядати підприємництво з точки зору надання робочих місць то у першу чергу треба звернути увагу на малі та середні підприємства, тому що вони у значній мірі вирішують питання із зайнятості, бо саме малі та середні підприємства мають здатність швидко поглинути надмірну робочу силу та створювати для них нові робочі місця. Це є актуальним питанням як для Харківського регіону так і в Україні в цілому [7].

На відміну від великих підприємств, у яких робочі місця постійно скорочуються малі та середні фірми зберігають свої робочі місця та у той же час відкривають вакансії на нові.

Рівень малого і середнього бізнесу та активності підприємців багато в чому визначає рівень демократизації країни і відкритості її економіки. Шляхом підтримки малого підприємництва, держава вирішує проблеми підвищення рівня добробуту населення і збільшення відсотка середнього класу в державі.

На розвиток бізнес-можливостей впливає безліч факторів, включаючи загальноекономічні умови розвитку країни або регіону, рівень культури підприємництва, історичний досвід, освіта.

Багато з факторів, що впливають на розвиток підприємництва, такі як сприйняття підприємництва, освіта підприємців, витрати часу і коштів, адміністративні процеси і бар'єри досліджуються в рейтингах міжнародних економічних агентств. Дані рейтингів є ефективним інструментом для поліпшення бізнес-середовища в різних країнах.

Сукупність таких факторів не тільки впливає на підприємницьку активність, але і дає можливість оцінити підприємницький потенціал країни.

Розвиток і підтримка підприємницької активності, розвиток конкуренції та інвестиційної привабливості залежать від широкого набору чинників, що відображають загальний стан економічної політики держави і положення державних інститутів. питання розвитку підприємницького клімату, підвищення інвестиційної привабливості та в цілому конкурентоспроможності економіки є одними з ключових напрямів економічної політики будь-якої держави. Кожна країна має унікальний набір соціально-економічних умов, що впливають на рівень підприємницької активності. Однак можна говорити як про загальні характеристики груп зі схожим рівнем економічного розвитку, так і про існування регіональних особливостей конкретних країн.

Динаміка загальних темпів приросту суб'єктів підприємництва країни свідчить про те, що починаючи з 1991 року, цей сектор економіки кількісно виріс майже у 12 разів [7].

Виходячи з вище зазначеного впливає актуальність дослідження розвитку підприємництва в Україні.

Головною метою дипломної роботи є визначення чинників впливу на розвиток підприємництва в Україні та пошук перспектив розвитку та корегування процесів розвитку підприємництва.

Відповідно до сформульованої мети в роботі вирішені наступні завдання:

проведено структурно-динамічний аналіз розвитку підприємництва в Україні, як в регіональному, так і в світовому розрізі;

розроблено моделі регіонального групування за рівнем розвитку підприємництва;

побудовано прогноз розвитку малого та середнього бізнесу в Україні;

визначено перспективи зміни ситуації розвитку підприємництва в Україні.

Предмет дослідження: теоретичні і методичні положення та підходи, методи і рекомендації щодо оцінки ситуації розвитку підприємництва в Україні.

Об'єктом дослідження є сукупність показників розвитку підприємництва (кількість підприємств за видами економічної діяльності, кількість підприємств, кількість зайнятих працівників, кількість найманих працівників, кількість підприємств за розмірами в регіонах України).

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, нормативно-правові акти та дані Державної служби статистики України.

Статистичні методи дослідження: логічне узагальнення, порівняння, графічний аналіз, аналітичні методи, метод кластерного аналізу, методи прогнозування.

У ході виконання дипломної роботи було набуто наступні компетентності:

Здатність до дослідження економічної сутності розвитку підприємництва; державної політики в сфері регулювання розвитку підприємництва в Україні;

здатність до узагальнення теоретичних, методичних та методологічних підходів наукових досліджень, які потребують поглиблених професійних знань; здатність робити висновки щодо тенденцій розвитку явищ та процесів за допомогою статистичного моніторингу, узагальнення та моделювання; здатність діагностувати структурні зрушення соціально-економічних явищ та процесів; здатність презентувати підсумки проведеного дослідження у вигляді аналітичних звітів.

1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ СТАТИСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА

1.1 Сутність підприємництва

Довгострокове економічне зростання є однією із найбільш важливих цілей макроекономічної політики кожної країни світу, адже означає збільшення обсягів виробництва і сукупних доходів, якісне використання природних ресурсів, високий рівень технологічності економіки або, навіть, її інноваційний характер, достатній рівень інформатизації суспільства, належне організаційне забезпечення, належний обсяг і якість капіталу тощо, які в сукупності забезпечують зростання добробуту в країні [57].

Одним з таких основних факторів економічного зростання є підприємництво. Підприємництво - самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність із метою досягнення економічних та соціальних результатів та одержання прибутку.

Підприємництво виступає гарантом стабільності економіки держави та підвищення рівня життя її громадян. Сучасні соціально-економічні умови господарювання в Україні залишаються доволі складними для розвитку підприємництва, що зумовлене: політичною нестабільністю та частими змінами економічного законодавства; низьким платоспроможним попитом населення і нестачею фінансових ресурсів у суб'єктів підприємництва; високим регуляторним та податковим тиском на бізнес; корупцією та тіньовою економікою [12].

Рушійною силою розвитку сучасної економіки виступає самостійна ініціативна діяльність, сформована на власний розсуд та спрямована на отримання прибутку, тобто підприємництво. В сучасних умовах

розгортання економічних процесів основна роль повинна відводитися підприємництву (рис. 1.1).

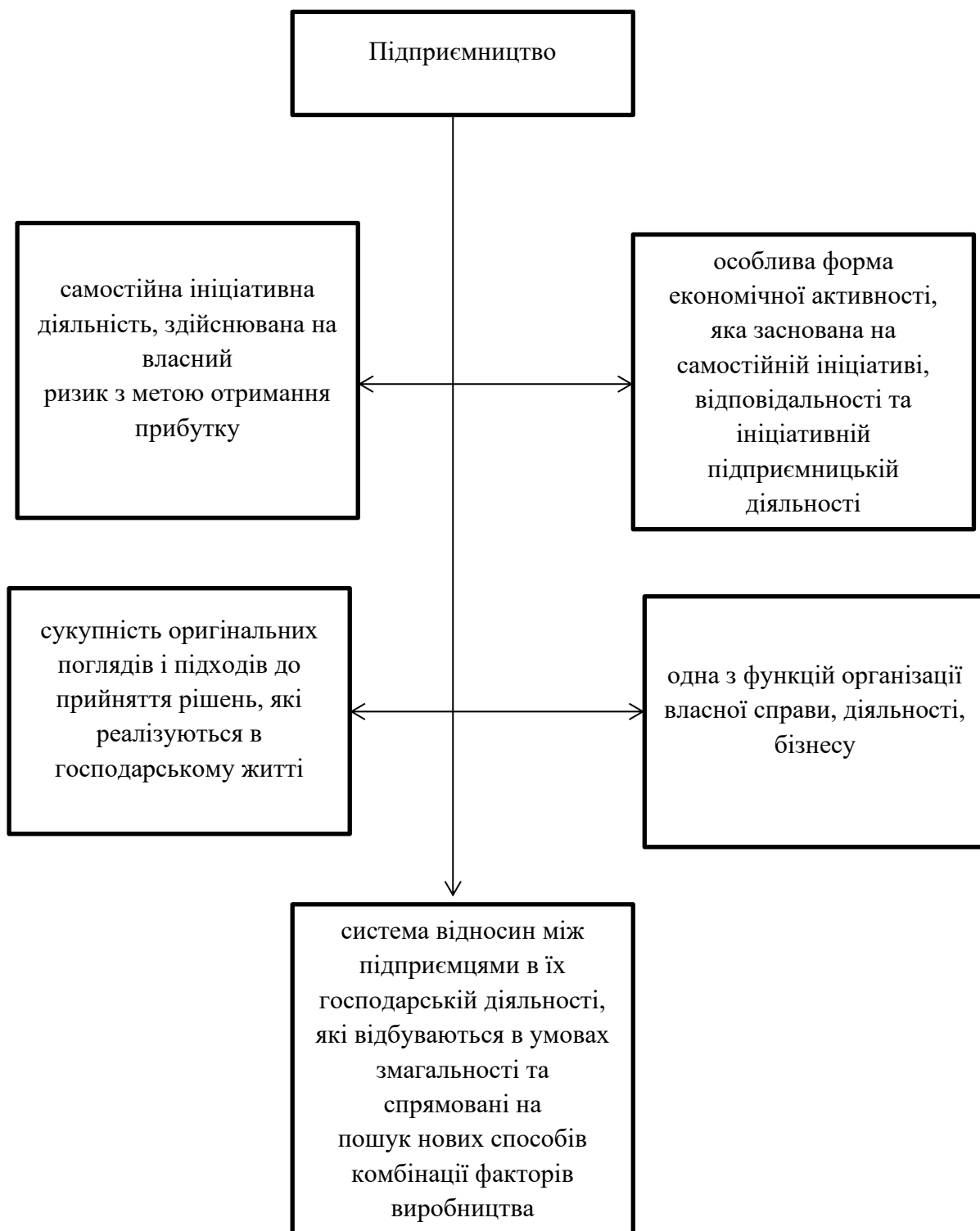

Рис. 1.1 Сутність підприємництва

В умовах системних соціально-економічних перетворень підприємницький сектор виконує провідну роль: забезпечує стабільність економіки держави та підвищення рівня життя її громадян. Реальний стан цього сектора вітчизняної економіки та фактори його формування свідчать про необхідність застосування регуляторних методів та інструментів мотивації підприємницької діяльності задля забезпечення стійкої тенденції економічного розвитку. створення ефективної структури економічної системи підприємництва.

В Україні поняття «підприємництво», як зазначено в Господарському кодексі України, передбачає самостійну ініціативну, на власний ризик господарську діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку [30].

У сучасних досягненнях провідних індустриальних країн світу, на яких Україна останнім часом рівняється, першорядну роль відіграють інноваційні чинники розвитку. Саме тому активізація вітчизняної системи підприємництва має відбуватися у тісному взаємозв'язку із головними напрямками мотивації інвестиційно-інноваційного розвитку економічної системи держави та її регіонів. Головною сферою формування конкурентоздатної національної економіки є ефективне підприємництво. Сьогодні цей актив формується під впливом факторів мотиваційного механізму господарської діяльності. Переваги конкурентоздатності країни визначаються не лише ресурсним потенціалом країни та її регіонів, а й інноваційно-інвестиційним вектором розвитку [20].

Розвиток підприємницького середовища виступає одним із найважливіших напрямків формування багатокладної ринкової економіки. В умовах децентралізації економіки особливого значення набуває визначення комплексу умов і оцінювання сил зовнішнього характеру, які формують можливості та кінцеві результати господарювання підприємницьких структур і

окремих підприємців. Відтак, своєчасне регулювання розвитку підприємницького середовища шляхом удосконалення нормативно-правової бази, покращення політичної ситуації, формування позитивних соціальних настроїв у суспільстві виступає важливою основою подальшого поглиблення розподілу суспільної праці, розширення міжнародних інтеграційних процесів і співробітництва, запровадження науковотехнічних нововведень у підприємницькому просторі [20].

Розвиток підприємницького середовища в умовах децентралізації економіки повинен забезпечувати стабільний економічний інтерес до підприємств-виробників продукції, створювати необхідне підґрунтя для активізації їх господарської діяльності, підвищення ефективності кінцевих результатів їхнього функціонування на ринку. Це, в першу чергу, має забезпечуватись формуванням на рівні регіонів країни таких інфраструктурних утворень, діяльність яких спрямована на розвиток підприємництва. Але, разом з цим, забезпечення необхідних умов для їх створення на основі формування можливостей зростання підприємницької майстерності є лише одним із можливих шляхів перетворення ідеї в успішний бізнес шляхом застосування передових й інноваційних методів управління бізнесом [57].

Розвиток економіки ринкового типу тісно пов'язаний із розвитком підприємств як її головної ланки. А система підприємництва являє собою безліч суб'єктів господарювання, що діють у національній економіці, і сукупність взаємозв'язків між ними. У рамках дослідження система підприємництва розглядається у найширшому сенсі, тобто передбачає усю сукупність господарюючих суб'єктів і суспільно-економічних відносин між ними (рис. 1.2).

Сьогодні в Україні підприємництво здійснюється такими суб'єктами: фізична особа - підприємець; мале підприємство, у

тому числі мікропідприємництво; середнє підприємство; велике підприємство; група підприємств.

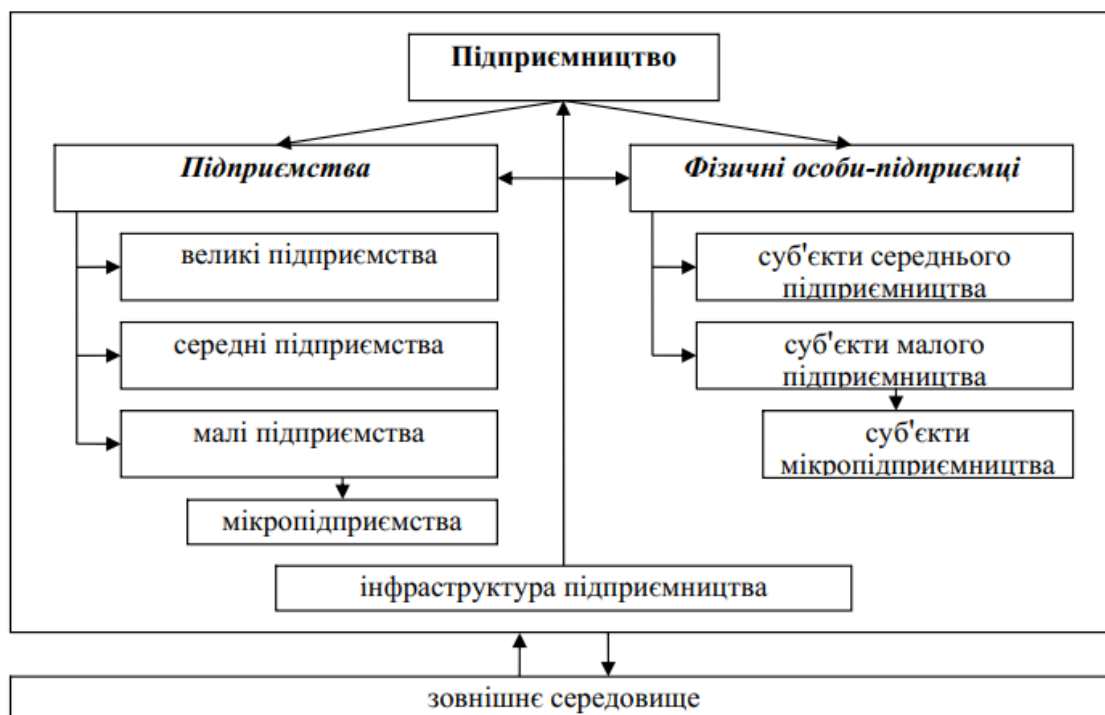

Рис. 1.2 Складові національної системи підприємництва

Це в цілому відповідає структурі суб'єктів підприємництва у економічно розвинутих країнах, що дає право на порівняння показників його розвитку із показниками розвитку цих країн, аналізу отриманих даних і підготовки пропозицій для подальшого вдосконалення розвитку цього сектору економіки України.

Підприємницьке середовище, як складна інтегрована система, поділяється на зовнішнє (макро- і мікросередовище), як правило, не залежне від підприємців, і внутрішнє, яке формується безпосередньо підприємцями та має різноманітні зв'язки (рис. 1.3) [24].

Інфраструктура підприємництва (інформаційна, освітня, кредитно-фінансова, інноваційна, з передачі прав власності, просування продукції тощо) завдяки своїм функціям (забезпечувальна та регулювальна) підвищує

ефективність діяльності підприємницького середовища за допомогою системи інститутів (правил, організацій, механізмів і способів їх забезпечення).

Рис. 1.3 Схема взаємозв'язків між суб'єктами підприємництва, інфраструктурним забезпеченням та державними і недержавними інститутами національного й регіонального рівнів управління

Для активізації розвитку підприємницького середовища в умовах децентралізації економіки доцільно використовувати механізм, тобто систему ланок і елементів, які забезпечуватимуть підприємницьку активність і розвиток підприємницької діяльності в регіоні.

Забезпечити в майбутньому належну підприємницьку активність і розвиток підприємницької діяльності дозволяє створення таких інфраструктурних утворень в регіоні, які здатні стимулювати зростання підприємницької майстерності.

Поряд з цим, основою вирішення задач з активізації розвитку підприємницького бізнесу в Україні є формування відповідної нормативно-правової бази, з використанням якої здійснюватиметься проведення державної регуляторної політики. Також доцільно в рамках регіональних програм розвитку підприємництва передбачити реалізацію стратегію розвитку інфраструктурного забезпечення цього сектору, що вбачатиме створення таких відсутніх її елементів як центрів консалтингової підтримки підприємців, центрів приватного партнерства, центрів інформаційного обслуговування підприємницьких структур тощо.

На рівень економічного розвитку будь-якої країни впливає інноваційна діяльність: в сучасному глобалізованому процесі отримують вигоду ті країни, які вибрали інноваційну модель розвитку економіки як основний пріоритет довгострокової стратегії підвищення рівня конкурентоспроможності країни. Задля успішного функціонування підприємство також орієнтується на інноваційний розвиток. Взаємозв'язок між підприємництвом та інноваційним розвитком відображено на рис. 1.4.

За сучасних політико-економічних умов господарювання, нестабільному ринку в Україні, національні підприємства опинилися перед вимогою часу – проведення швидких змін, формування та впровадження стратегії розвитку підприємства, що підвищить його конкурентоспроможність та прибутковість. Проблеми подолання опору при проведенні змін в організації активно досліджуються вітчизняними та закордонними вченими, але залишається недостатньо розкритим питання реалізації стратегії розвитку, системи вчасної диверсифікації та ін. Стратегія допомагає підприємству вибрати свій раціональний шлях розвитку і створити найважливіші переваги у його функціонуванні, готує до змін у зовнішньому середовищі, пов'язує ресурси зі змінами зовнішнього середовища, координує роботу різних структурних підрозділів, покращує контроль на підприємстві. Для забезпечення ефективного функціонування підприємств виникає необхідність наукового

обґрунтування стратегій їх розвитку, перегляду сучасних наукових підходів, формування системи факторів впливу тощо [12].

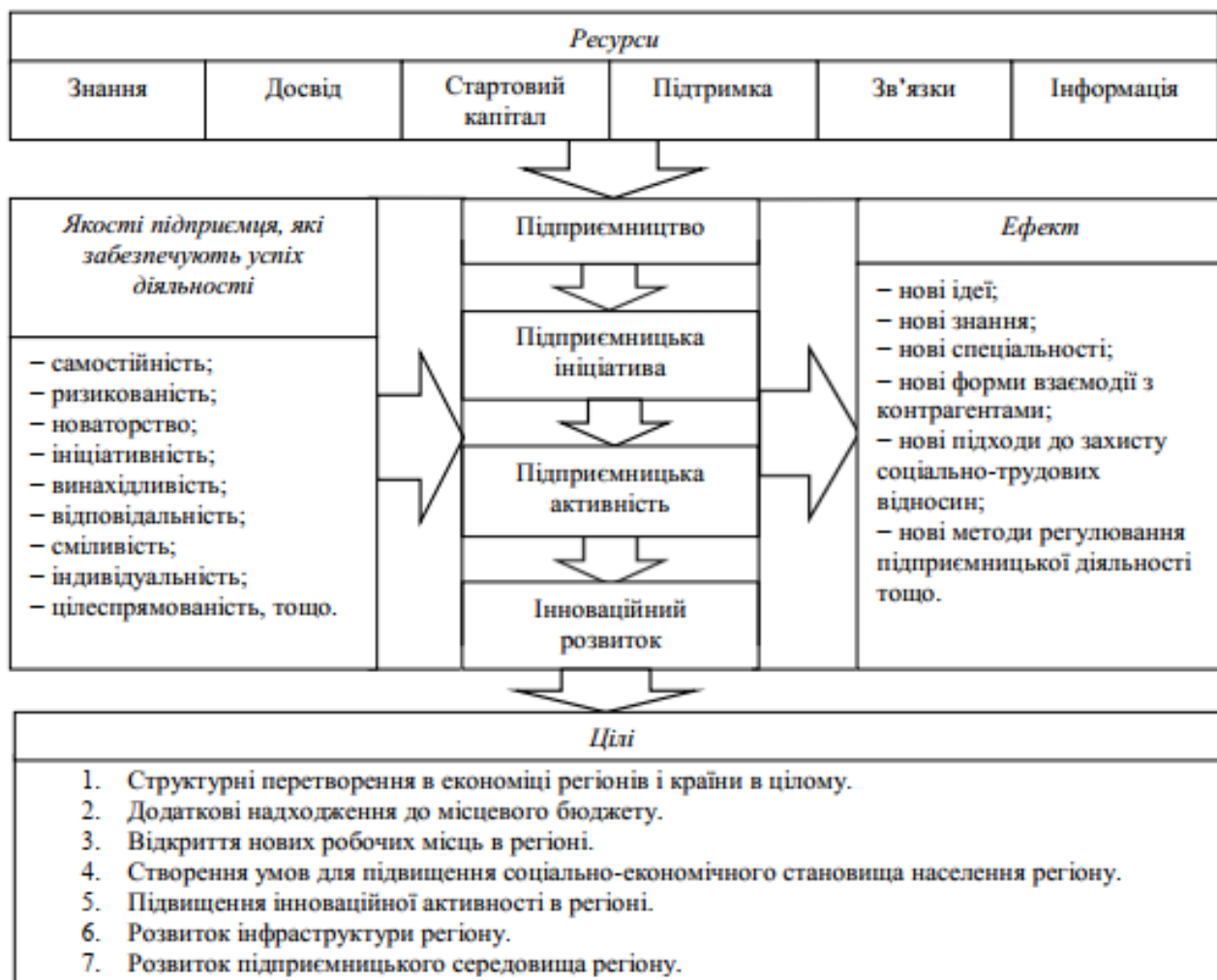

Рис. 1.4 Взаємозв'язок підприємництва та інноваційного розвитку

Серед факторів, що сьогодні обмежують підприємства у результативному та ефективному використанні свого потенціалу можна виділити наступні: недостатня увага менеджерів вищої та середньої ланки до питань довгострокового розвитку, відсутність стратегічного мислення, якого вимагає динаміка в середовищі функціонування; розуміння менеджерами середньої та нижчої ланки стратегічних цілей, невідповідність існуючої системи мотивації менеджерів, недостатність ресурсів для реалізації стратегії, наполегливості виконавців тощо [28].

Через це підприємцям вкрай важливо розробляти стратегію, за якою буде рухатися підприємство. Відсутність стратегічного планування є однією з існуючих проблем сучасного українського підприємництва.

Формування вдалої стратегії залежить від постійного аналізу таких елементів підприємства як фінансовий стан організації, який визначає, яку стратегію вибере керівництво в майбутньому; виробництво - має велике значення для своєчасної диверсифікації внутрішньої структури організації до змін зовнішнього середовища та виживання в ньому. Умовами успіху реалізації стратегії вважаються: забезпечення відповідності стратегії середовища; впевненість персоналу й менеджерів у своїх здібностях; готовність підприємства до змін. Проблемами, пов'язаними з реалізацією стратегії, є: її невідповідність структурі; високий ризик; відсутність навичок; слабкість інформаційних систем; недосконалість методів діяльності [50].

Стратегічні рішення потребують певних знань. Для вибору ефективної стратегії розвитку організації або для формування власного підходящого стратегічного плану для конкретного підприємства, необхідна, система компетентностей менеджерів, що приймають участь у прийнятті стратегічних рішень підприємства, розуміють принципи побудови стратегії, мають вміння аналізувати фактори внутрішнього та зовнішнього середовищ організації та їх вплив на майбутній розвиток.

На сьогоднішній день можна визначити декілька основних стратегій для підприємців (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Стратегії підприємства

Стратегія	Сутність
1	2
Пряма інтеграція	Придбання у власність або встановлення повного контролю над дистриб'юторською мережею
Зворотна інтеграція	Прагнення одержати постачальників

Закінчення табл. 1.1

1	2
	сировини у власність чи під повний контроль
Горизонтальна інтеграція	Прагнення одержати своїх конкурентів у власність чи під повний контроль
Захоплення ринку	Прагнення збільшити долю свого продукту на традиційних ринках
Розвиток ринку	Введення свого продукту на ринок в нових географічних регіонах
Розвиток продукту	Прагнення збільшити об'єм реалізації через покращення чи модифікацію свого продукту
Концентрична диверсифікація	Створення нових виробництв, що співпадають з профілем організації
Конгломеративна диверсифікація	Освоєння випуску нових продуктів, що співпадають з традиційним
Горизонтальна диверсифікація	Освоєння випуску нових непрофільних продуктів, але для традиційних споживачів
Спільне підприємство	Об'єднання з іншою компанією для проведення робіт над спеціальним проектом
Скорочення	Реструктуризація з метою скорочення витрат для зупинки процесу падіння об'єму реалізації
Відторгнення	Продаж відділення чи частини організації
Ліквідація	Продаж всіх активів організації

Якщо розглядати розвиток підприємства у межах регулювання управління то можна виділити декілька основних задач: позбавлення диспропорцій, які з'являються у відхиленнях від запланованої заздалегідь поведінки підприємства в просторі і часі; створення диспропорцій (протиріч) як джерел подальшого поступального розвитку підприємства.

Сучасні українські підприємства у своїй більшості мають проблеми в сфері управління кадровим потенціалом, а саме: відсутність інноваційної спрямованості кадрової політики та використання вдалого досвіду закордонних підприємств; також це відсутність балансу на вітчизняному ринку праці; не завжди відділи кадрів враховують особистісні характеристики кожного окремого робітника та мають чітку систему розвитку та вдосконалення

кадрового потенціалу працівників; відсутність чіткої системи соціальних гарантій тощо [32].

1.2 Міжнародне підприємництво та місце України у ньому

В умовах глобалізації, посилення невизначеності та динамічності бізнес-середовища економічна безпека підприємницької діяльності виступає важливою складовою національної безпеки. Належний рівень розвитку та безпеки підприємництва є системоутворюючим чинником національного господарства, сприяє створенню ефективної конкурентоспроможної економіки, яка забезпечує високу якість життя населення та є однією з найважливіших умов економічної та соціальної безпеки країни [44].

Саме тому на сучасному етапі розвитку економіки України гарантування економічної безпеки підприємництва набуває першочергового значення, що висуває певні вимоги до відповідної державної політики.

Ключовою проблемою, яка потребує нагального вирішення, є недосконала законодавча база. Недостатня систематизація нормативно-правових актів, їх недостатня узгодженість між собою та іншими регуляторними документами, відсутність чіткості і однозначності в їхньому трактуванні, динамізм їх змінювання, невідповідність окремих правових положень сучасній економічній ситуації в країні та у світі перешкоджають ефективному функціонуванню системи гарантування національної безпеки [12].

Головними причинами розвитку тіньової економіки в Україні є надмірне оподаткування доходів підприємств, високий рівень безробіття, зuboжіння значної частини населення, криза неплатежів, недосконалість чинного законодавства, відсутність сприятливого інвестиційного клімату, правовий нігілізм, ігнорування морально-етичних норм.

Низька активність інвесторів є одним з ключових індикаторів і чинником посилення макроекономічних дисбалансів та засвідчує неефективність економічної політики.

Для покращення інвестиційної привабливості України необхідно сформувати стабільну державну політику у сфері іноземного інвестування, розраховану на довгострокову перспективу, а також розробити обґрунтовану державну стратегію залучення іноземних інвестицій з урахуванням національних цілей та пріоритетів. В умовах євроінтеграційного спрямування України суттєвою загрозою для економічної безпеки держави є суттєве відставання за НДДКР-показниками від провідних країн світу, що може мати наслідком зниження або цілковите знищення національного промислового виробництва у випадку непродуваної стратегії соціально-економічної інтеграції.

Основні напрями розвитку інтелектуального потенціалу і посилення його ролі у зміцненні економічної безпеки передбачають: підвищення статусу інтелектуальної діяльності, підвищення рівня оплати праці у сфері освіти і науки; розширення мережі інноваційної інфраструктури; розвиток інформаційно-інноваційного середовища; застосування системи економічних стимулів для інноваційної активності підприємств, технологічне переоснащення вітчизняної економіки.

Згідно з опитуванням експертів Світового економічного форуму, найбільш проблемними факторами в Україні були інфляція, корупція, нестабільність політики, податкові ставки, нестабільність уряду, доступ до фінансів, неефективна державна бюрократія, регулювання в іноземній валюті, неадекватно освічена робоча сила і обмежувальні трудові норми [50].

За рейтингом Глобальної конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму Україна в 2019 році опустилася на 85 позицію серед 137 країн.[50]

Для того, щоб зрозуміти, як змінювалася позиція України у міжнародному просторі, розглянемо динаміку зміни деяких показників (табл.1.2).

Таблиця 1.2

Міжнародні індекси

Показник	Опис	Структура
1	2	3
Індекс легкості ведення бізнесу	Індекс задля порівняння простоти підприємницької діяльності між країнами світу, що укладається Світовим банком на основі річних даних. Вищі оцінки у індексі свідчать про краще та, зазвичай, простіше регулювання бізнесу, а також сильніший захист прав власності. Метою побудови індексу є забезпечення даними досліджень впливу регуляції бізнесу державою на економічне зростання. Від початку проекту в листопаді 2001 було опубліковано понад 800 наукових досліджень, які використовують один чи декілька індикаторів запропонованих у індексі чи у попередніх пов'язаних дослідженнях. Результати досліджень вказують на сильний взаємозв'язок між покращенням правил ведення бізнесу і зростанням економіки.	Загальний індекс базується на десять внутрішніх індикаторів: Розпочинання бізнесу — процедури, час, витрати та мінімальний капітал для заснування підприємства. Робота з дозволами на будівництво — процедури, час та витрати на будівництво складу. Отримання електропостачання - процедури, час, витрати на отримання електропостачання. Реєстрація майна — процедури, час та витрати на реєстрацію комерційної нерухомості. Отримання кредиту — міць юридичних прав, глибина кредитної інформації. Захист прав інвесторів — відкритість фінансових показників, відповідальність керівництва та легкість судових позовів від інвесторів. Сплата податків — кількість податків, час на підготовку податкових звітів, загальний податок як частка прибутку. Міжнародна торгівля — кількість документів, витрати та час необхідний для експорту та імпорту. Забезпечення контрактів — процедури, час та витрати на примушення сплати боргу. Закриття підприємства — відсоток відшкодувань, час та додаткові витрати на закриття неплатоспроможної фірми.

Продовження табл. 1.2

1	2	3
Індекс конкурентоспроможності	Глобальне дослідження і супроводжуючий його рейтинг країн світу за показником економічної конкурентоспроможності. Розрахований за методикою Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ), заснованій на комбінації загальнодоступних статистичних даних і результатів глобального опитування керівників компаній — великого щорічного дослідження, яке проводиться ВЕФ разом з мережею партнерських організацій — провідних дослідницьких інститутів і організацій у країнах, аналізованих у звіті	Індекс глобальної конкурентоспроможності складений з 113 змінних, які детально характеризують конкурентоспроможність країн світу, що знаходяться на різних рівнях економічного розвитку. Сукупність змінних на дві третини складається з результатів глобального опитування керівників компаній (щоб охопити широке коло факторів, що впливають на бізнес-клімат в досліджуваних країнах), а на одну третину із загальнодоступних джерел (статистичні дані і результати досліджень, що здійснюються на регулярній основі міжнародними організаціями). Всі змінні об'єднані в 12 контрольних показників, що визначають національну конкурентоспроможність: <ol style="list-style-type: none"> 1. Якість інститутів. 2. Інфраструктура. 3. Макроекономічна стабільність. 4. Здоров'я і початкова освіта. 5. Вища освіта і професійна підготовка. 6. Ефективність на ринку товарів і послуг. 7. Ефективність на ринку праці. 8. Розвиненість фінансового ринку. 9. Рівень технологічного розвитку. 10. Розмір внутрішнього ринку. 11. Конкурентоспроможність компаній. 12. Інноваційний потенціал.
Індекс сприйняття корупції	Щорічний рейтинг країн світу, що укладається організацією <u>Transparency International</u> з 1995 року.	Індекс базується на декількох незалежних опитуваннях, у котрих беруть участь міжнародні фінансові та правозахисні експерти, в тому

Продовження табл. 1.2

1	2	3
	<p>Країни у рейтингу впорядковані за показником рівня корупції, який базується на оцінках підприємців та аналітиків. У рейтингу за 2015 рік відображено сприйняття корупції у 167 країнах за шкалою від 100 (немає корупції) до 0 (сильна корупція).</p>	<p>числі з Азійського та Африканського банків розвитку, Світового банку та міжнародної організації Freedom House.</p>
<p>Індекс економічної свободи</p>	<p>Показник, який щорічно розраховується Wall Street Journal і Heritage Foundation для більшості країн світу з 1995 року. В 2010 та 2011 роках в рейтингу 179 країн. Економічна свобода — це фундаментальне право кожної людини управляти її власною працею та майном. В економічно вільних суспільствах, особи вільні у виборі роботи, виробництві товарів, витратах та інвестиціях будь-яким шляхом, яким забажають. Всі ці свободи підтримуються і захищаються державою. В економічно вільних суспільствах, також, уряд дозволяє праці, капіталу і товарам вільно пересуватися і утримується від примусу і тиску на свободи, втручається лише у разі необхідності збереження і функціонування самого себе.</p>	<p>Індекс економічної свободи базується на 10-ти індексах, які оцінюються за шкалою від 0 до 100, причому, показник 100 відповідає максимальній свободі.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Свобода бізнесу 2. Свобода торгівлі 3. Податкова свобода 4. Державні витрати 5. Грошова свобода 6. Свобода інвестицій 7. Фінансова свобода 8. Захист прав власності 9. Свобода від корупції 10. Свобода трудових стосунків <p>Вага кожного з 10 факторів вважається однаковою, через це загальний індекс являє собою середнє арифметичне від показників. Усі країни за цим індексом діляться на такі групи:</p> <p>Вільні — з показником 80—100</p> <p>В основному вільні — з показником 70—79,9</p> <p>Помірно вільні — з показником 60—69,9</p> <p>В основному невольні — з показником 50—59,9</p> <p>Деспотичні — з показником 0—49,9</p>

Продовження табл.1.2

1	2	3
Індекс дотримання прав власності	Єдиний у світі індекс, повністю присвячений вимірюванню прав інтелектуальної та фізичної власності, котрий відображає результати досліджень Property Rights Alliance в сферах правового та політичного середовища, права фізичної власності та права інтелектуальної власності.	Індекс вимірює досягнення країни з позиції ефективності захисту приватної власності за трьома основними критеріями: правове і політичне середовище (незалежність судової системи, верховенство закону, рівень корупції); права на фізичну власність (доступність позик, реєстрація та захист власності); права на інтелектуальну власність (рівень «піратства», захист патентного права, захист прав інтелектуальної власності).
Global entrepreneurship index	Індекс економічної активності, складений американським Інститутом глобального підприємництва та розвитку, який розглядає, як окремі країни в усьому світі виділяють ресурси на розвиток підприємництва, якщо вони дійсно це роблять.	

Таким чином, розглянемо дані показники для України у динаміці. Для початку розглянемо індекс легкості ведення бізнесу (рис. 1.5).

Рис. 1.5 Динаміка індексу легкості ведення бізнесу

Україна займає 66 позицію серед 188 країн світу.

За даними рис.1.5 можна зрозуміти, що за останні роки показник легкості ведення бізнесу в Україні постійно зростає, що має позитивний відбиток на українському підприємстві. Тобто зараз в Україні краще та простіше регулюється бізнес, також більш сильнішим став захист прав власності.

Далі розглянемо показник конкурентоспроможності (рис. 1.6).

Рис. 1.6 Динаміка міжнародного рейтингу конкурентоспроможності

Україна займає 85 позицію серед 141 країни світу.

Рис. 1.6 свідчить про те, що порівняно з 2017 роком у 2019 році конкурентоспроможність України зросла, проте порівняно з 2018 роком, змін майже не відбулося. Це є показником того, що на даний момент не відбуваються ніякі заходи, що могли б покращити стан України порівняно з іншими державами.

Через це дуже важливо почати стимулювати розвиток конкурентоспроможності задля розвитку вітчизняного підприємництва та заохочення закордонних інвесторів.

Далі розглянемо міжнародний рейтинг сприйняття корупції (рис. 1.7).

Рис. 1.7 демонструє, що ріст показника сприйняття корупції відбувався з 2013 по 2018 роки. У 2019 році показник сприйняття корупції знизився та досяг рівня 2017 року. Слід зазначити, що чим вищий показник сприйняття корупції, тим краще. Тобто, якщо сприйняття корупції дорівнює 100, то у країні відсутня корупція, а якщо 0, то це корумпована країна.

Рис. 1.7 Динаміка міжнародного рейтингу сприйняття корупції

Україна займає 127 місце серед 187 країн у рейтингу.

В Україні рівень корупції потрохи знижувався, проте у 2019 році знову зріс до рівня 2017 року. Державі потрібно звернути увагу на надлишок органів по боротьбі з корупцією, їх некомпетентність та постаратися систематизувати і реорганізувати всі ці органи в один для більш комфортного управління.

Наступним розглянемо індекс економічної свободи (рис. 1.8).

Рис. 1.8 дає змогу зрозуміти, що орієнтуючись на показник економічної свободи, Україна протягом 2013-2017 років відносилася до деспотичних країн. У 2018 та 2019 році Україна відноситься до в основному невірільних країн. З цього можна зробити висновок, що свобода бізнесу, свобода торгівлі, податкова свобода, державні витрати, грошова свобода, свобода інвестицій, фінансова

свобода, захист прав власності, свобода від корупції та свобода трудових стосунків в Україні значної мірою обмежуються.

Україна займає 146 місце серед 183 країн що увійшли до рейтингу.

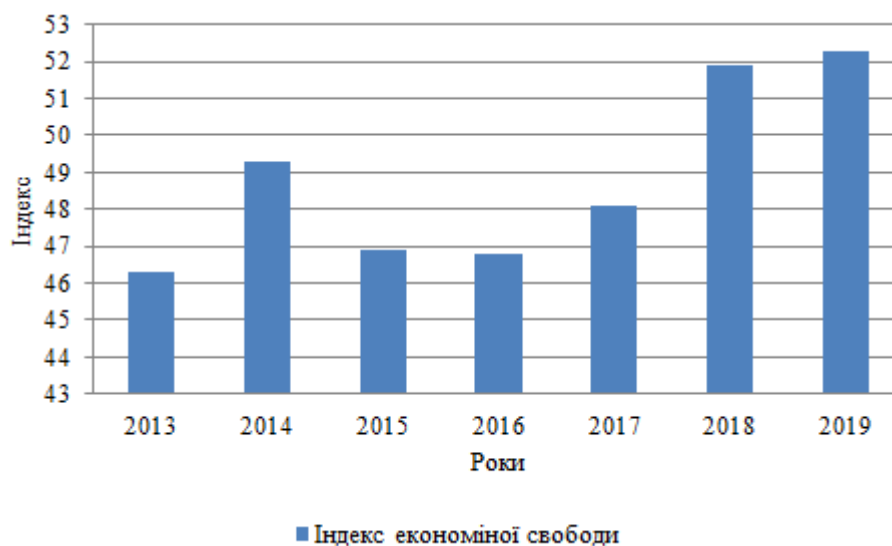

Рис. 1.8 Динаміка індексу економічної свободи

Крім того, розглянемо міжнародний індекс дотримання прав власності (рис. 1.9).

Рис. 1.9 Динаміка міжнародного індексу дотримання прав власності

Україна знаходиться на 109 позиції серед 137 країни у рейтингу.

Індекс відображає наскільки ефективно держава захищає права власності населення. Рис. 1.9 демонструє, що загалом, захист прав власності протягом 2013-2019 років залишається приблизно на одному рівні. Винятком є лише 2015-2017 роки, коли захист прав власності населення значно знизився.

Також розглянемо глобальний індекс підприємництва (рис.1.10). Даний індекс демонструє скільки ресурсів виділяє держава на розвиток підприємництва у країні. З рис. 1.10 можна зробити висновок, що з 2015 року постійно відбувається скорочення надаваних ресурсів на розвиток підприємництва. За останні 5 років найменший показник індексу глобального підприємництва припадає на 2019 рік.

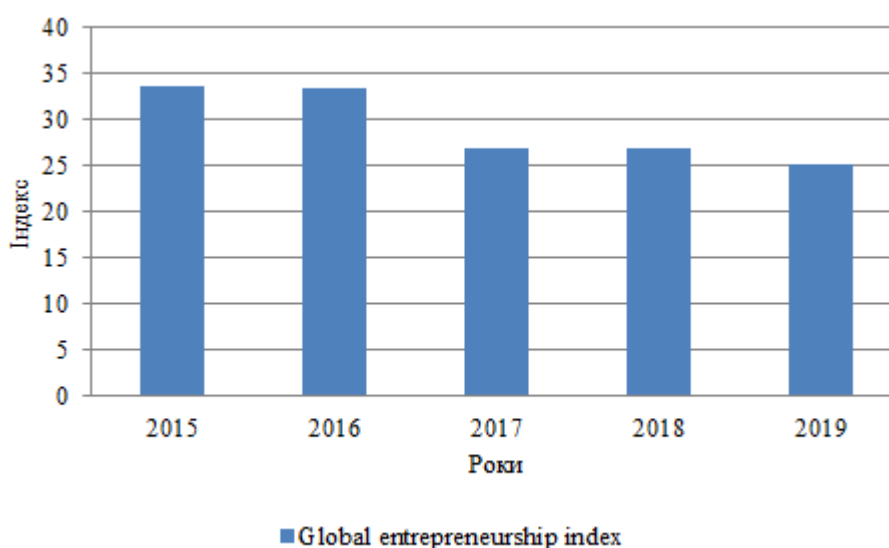

Рис. 1.10 Динаміка глобального індексу підприємництва

Україна знаходиться на 77 місце серед 136 країни у рейтингу.

Таким чином, стає зрозуміло, що в останні роки держава не надає належної уваги підприємництву у країні, що приводить до його занепаду. Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що в Україні не вдалося створити національну економічну систему, яка б забезпечувала прогресивний розвиток підприємництва. Тому зростає необхідність

концентрації ресурсів держави на розбудові місткого конкурентного внутрішнього ринку, бізнес-середовища, перетворення підприємництва на основу нової соціально-економічної стійкості та рушія економічного відновлення в Україні.

1.3 Методи візуалізації стану підприємництва в Україні

Для відтворення та подання інформації у сучасних умовах використовуються різноманітні пакети прикладних програм, які дають змогу якісно відобразити необхідні матеріали та візуалізувати їх.

Візуальна інформація краще сприймається і дозволяє швидко і ефективно донести до глядача власні думки та ідеї.

Візуалізація даних – це наочне представлення масивів різної інформації. Існує кілька типів візуалізації (рис. 1.11):

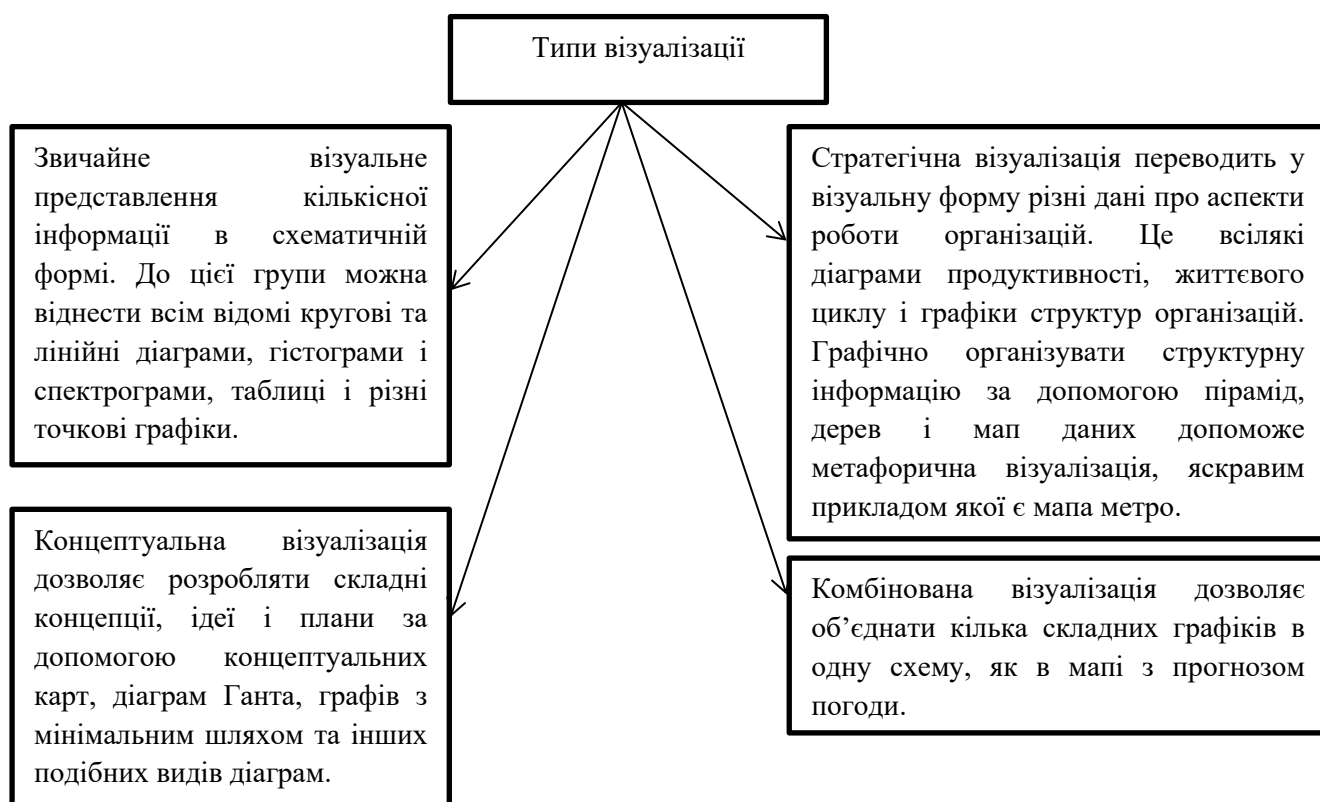

Рис. 1.11 Типи візуалізації

Існує багато програм для візуалізації даних та побудови діаграм, розглянемо декілька безкоштовних сервісів для створення інфографіки за допомогою яких можливо візуалізувати необхідну інформацію.

Canva дозволяє використовувати різноманітні інструмент, як, наприклад, шаблони для моделювання інфографіки. Canva надає можливість індивідуально додати або прибрати необхідні вам елементи (програма має свою бібліотеку з графічними елементами), також ви у змозі обрати на фон вже завантажене вами зображення, якщо воно знаходиться у файлах вашого. Також якщо вам потрібна багатосторінкова інфографіка ви легко її зробите, для цього всього-на-всього треба додати ще одну, нову, сторінку. Неймовірно зручний та зрозумілий інтерфейс, який дозволяє завантажити ваші готові проекти у двох форматах на вибір, у розширенні PNG або PDF. Лише треба обрати потрібне вам розширення та завантажити у одне натискання.

До того ж цей сервіс дозволить вам робити різні постери для соціальних мереж. Додаток також має широкий вибір різноманітних шаблонів для таких речей, як документи, листи, резюме, презентації, сертифікати; блоги, маркетингові постери, афіші, меню та логотипи.

Venngage це прями конкурент додатку Canva, бо має дуже схожий функціонал, такий як створення звітів, плакатів, афіш та інфографік. Також пропонує своєму користувачу величезний набір шаблонів для роботи з картами, графіками, таблицями порівнянь. Інфографіка, у яку ви додаєте обрані вами іконки, логотипи, картинки та інше, збирається самостійно. Результати вашої роботи ви також завантажуєте у зручному для вас форматі PNG або PDF.

Нажаль додаток Visme зараз працює тільки на стадії бета-версії, але це не завадить вам використовувати його функції та спроектувати анімацію, макет, банер чи інфографіку.

Saso це безкоштовний додаток з інструментами для малювання, який перш за все уособлює зручність та зрозумілість. Він дозволяє виробляти різноманітні види інфографіки (презентація, діаграма, карта сайту, схема сторінок і мережеві графіки).

Додаток дозволяє працювати із інфографікою двом та більше користувачам одночасно. Вони навіть мають змогу редагувати її в одному вікні. Якщо вам треба опублікувати створену вами інфографіку на сайті, додаток дасть вам таку можливість, але ваш проект має бути в форматі PNG. Також онлайн-додаток має дуже привабливу функцію: усі внесені вами зміни в діаграму через програму автоматично змінюють ваше зображення.

Creately - це онлайн-додаток якій пропонує своїм користувачам різні блоки з графічними фрагментами і функціями, які пізніше будуть використані вами для проектування необхідних вам схем та графіків. До того ж ви маєте можливість додавати власні зображення з вашого комп'ютера або сайту, змінювати шрифт, об'єкти, їх розмір та колір. Щоб створити інфографіку вам треба працювати з вікном редактора. Усі ваші зображення скачуються на комп'ютер тільки у форматі PDF.

Аналіз програмних продуктів візуалізації даних дав змогу виявити їх переваги та недоліки та обрати програму, яка найбільш адаптована до мети дослідження.

У ході роботи будемо використовувати програму Ramus Educational.

Додаток Ramus потрібно використовувати для створення проектів з описом бізнес-процесів підприємства та впровадження системи класифікації й кодування. Програма Ramus краще за інші аналоги підійде особам, які розробляють системи керування підприємствами, бо Ramus пропонує різноманітні методології моделювання та обробки ваших бізнес-процесів. Далі пропонується перелік бізнес процесів, які використовується пакетом Ramus.

Перша модель являє собою характеристику систем (текстову та графічну), яка відповідає на заздалегідь складені питання.

Друга система вже являється сукупністю кооперації робіт та функцій. Такий функціональний курс – принциповий, тому що функції системи треба аналізувати незалежно від об'єктів, що оперуються. Це дозволяє більш чітко змоделювати логіку і взаємодію процесів організації. Процес моделювання будь-якої системи в IDEF0 починається з визначення

контексту, тобто, найбільш абстрактного рівня опису системи в цілому. У контекст входить визначення суб'єкта моделювання, цілі і точки зору на модель.

Діаграми потоків даних, так називається методологія графічного структурного аналізу, що описує зовнішні по відношенню до системи джерела і адресати даних, логічні функції, потоки даних і сховища даних, до яких здійснюється доступ.

Діаграма потоків - один з основних інструментів структурного аналізу і проектування інформаційних систем. Незважаючи на що має місце в сучасних умовах зміщення акцентів від структурного до об'єктно-орієнтованого підходу до аналізу і проектування систем, «старовинні» структурні нотації як і раніше широко і ефективно використовуються як в бізнес-аналізі, так і в аналізі інформаційних систем.

Ramus дозволяє створювати графічні моделі бізнес-процесів відповідно до правил синтаксису IDEF0, використовуючи власний графічний редактор. Ramus дозволяє створювати систему класифікації та кодування всіх об'єктів, які фігурують в бізнес-процесах підприємства і пов'язувати цю систему з графічними моделями бізнес-процесів.

Ramus володіє гнучкими можливостями побудови звітності по графічних моделях бізнес-процесів і системи класифікації та кодування. Дана можливість дозволяє створювати звітність в формі документів, які регламентують діяльність підприємства. Наприклад: регламенти процесів і посадові інструкції. При чому, ця регламентована документація, будучи автоматично генеруємою з моделей процесів і системи класифікації та кодування, носить системний і несуперечливий характер, що критично важливо при побудові систем управління підприємствами. Існує декілька версій Ramus (рис.1.12)

Переваги перед аналогами: ергономічність графічного редактора. Редактор підтримує швидку навігацію по моделі, шаблони часто використовуваних типів діаграм, можливість скасування останніх дій, "розумна" поведінка стрілок. Підтримка необмеженої кількості атрибутів різних типів. Автоматична побудова ієрархічних дерев в класифікаторах на

підставі значень атрибутів. Редактор звітів підтримує кілька варіантів налаштування: спрощену (з використанням інструментів редактора і набору ключових слів) і розширену (з використанням JavaScript). Шаблони звітів можуть бути експортовані і імпортовані в форматі файлів XML. Гнучкий графічний інтерфейс користувача. Кросплатформеність. Використання технології Java дозволяє встановлювати систему під різними видами операційних систем і апаратних платформ (MS Windows, Mac OS, Linux і т.д.).

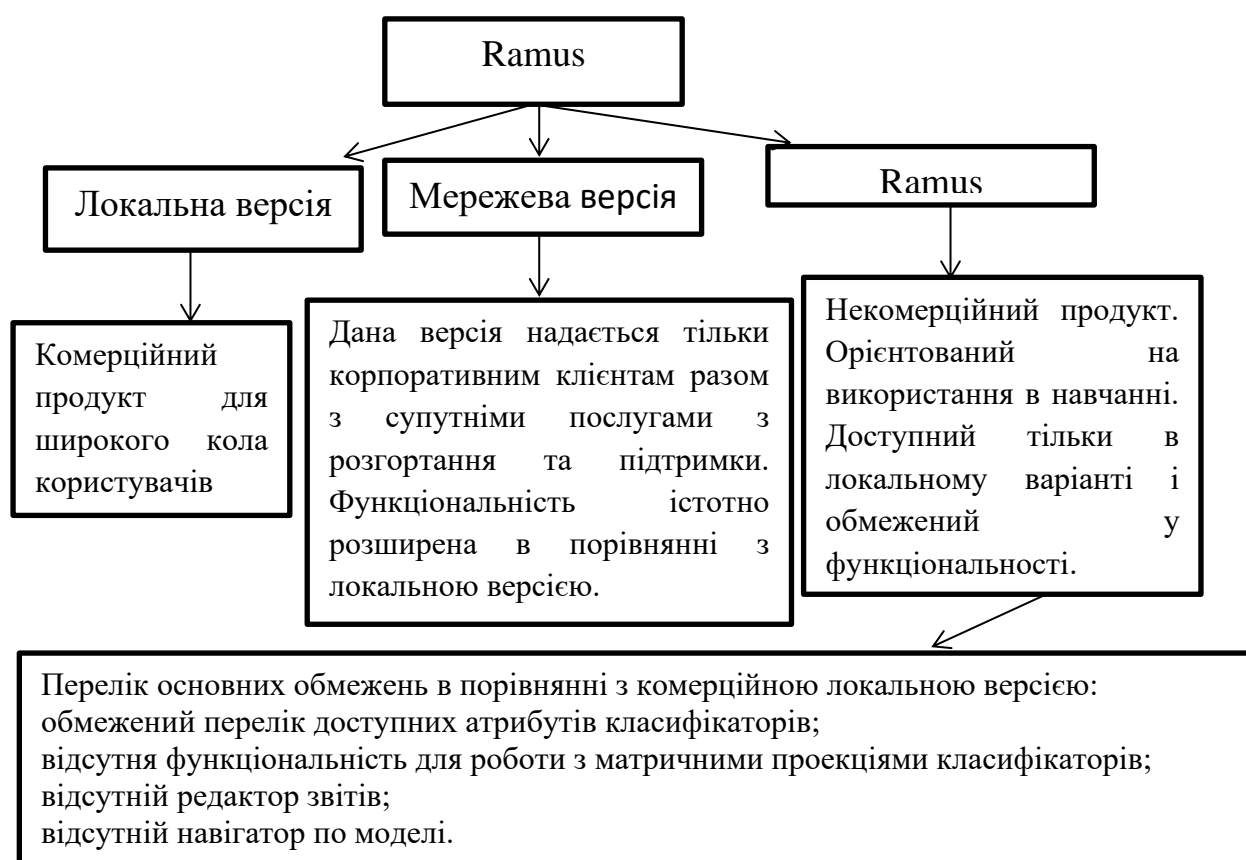

Рис. 1.12 Версії Ramus

Візуальний редактор Gliffy надає шаблони для різних цілей, в тому числі для веб-дизайну, для розробки програмного забезпечення, блок-схем, мережних діаграм, схем для архітекторських проектів та багато іншого.

Онлайн редактор Gliffy відрізняється різноманітністю форм, стилів, кольорів і форматів, доступних для широкого кола проектів. Використання флеш-технології дозволяє оперативно розміщувати діаграми на екрані методом

drag-n-drop. Окремі частини можна легко видаляти, досить їх виділити і натиснути на клавіатурі клавішу "Delete". Редактор Gliffy пропонує можливість вести спільну роботу над проектом, необхідно просто активувати плагін і відправити запрошення однодумцям. Можна ділитися своїми діаграмами з користувачами, які використовують комп'ютер, планшет або смартфон з доступом до додатка Confluence. У порівнянні з аналогічними додатками Gliffy надає користувачам список зрозумілих шаблонів, кольорові зображення з різними аспектами, професійно створені діаграми проектів, а також стандартний чистий аркуш, з якого можна почати.

Розглянемо, що впливає на підприємництво в Україні. Для наочності подамо це у вигляді діаграми у програмі Ramus (рис.1.13).

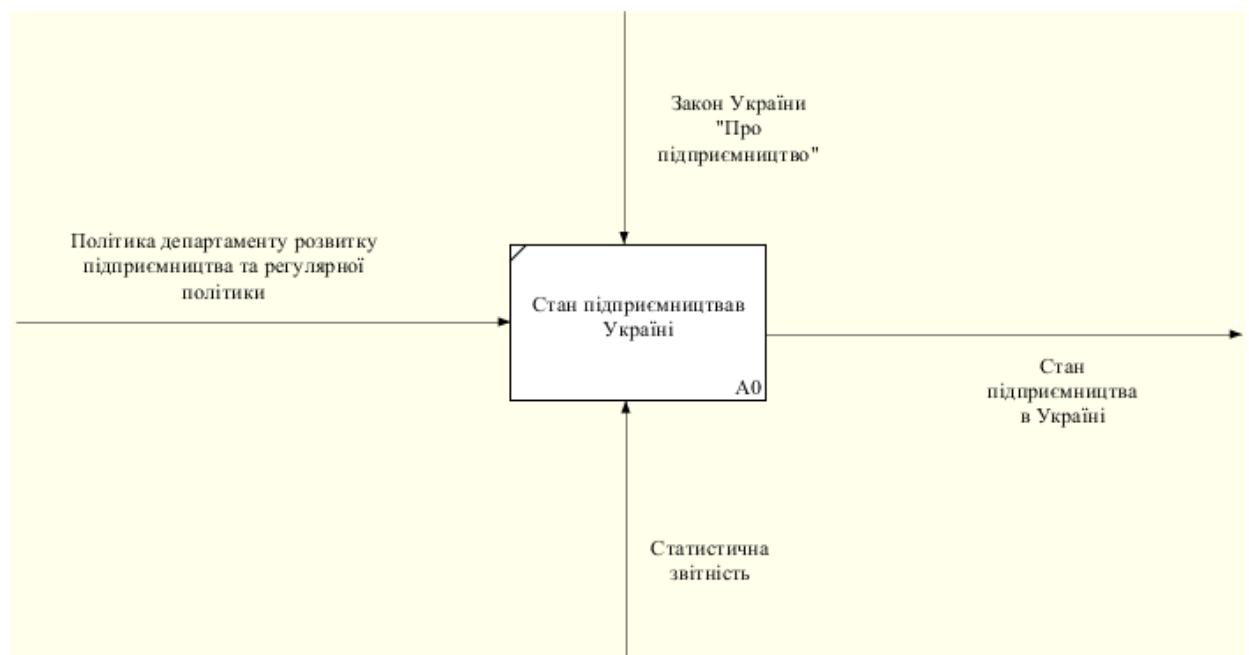

Рис. 1.13 Чорний ящик для стану підприємництва в Україні

Виходячи з даних рис. 1.13 можна зробити висновок, що на стан підприємництва в Україні значний вплив має політика департаменту розвитку підприємництва та регулярної політики, яка реалізується у країні, зокрема,

через Закон України «Про підприємництво». Адже, цей Закон визначає загальні правові, економічні та соціальні засади здійснення підприємницької діяльності (підприємництва) громадянами та юридичними особами на території України, встановлює гарантії свободи підприємництва та його державної підтримки. Також, показники статистичної звітності надають оцінку стану підприємництва. Таким чином, спрямованість державної політики в сфері підприємництва, законодавча база та показники статистичної звітності дають змогу відстежити структуру і динаміку процесів у сфері підприємництва, а також визначити чинники впливу на них.

Для аналізу підприємництва будемо використовувати показники як у світовому розрізі, так і у регіональному. Для порівняння України з іншими країнами світу будемо використовувати показники зі світового рейтингу, такі як легкість ведення бізнесу, рейтинг сприйняття корупції, рейтинг конкурентоспроможності, індекс економічної свободи, міжнародний рейтинг дотримання прав власності та глобальний індекс підприємництва.

Для розгляду ситуації підприємництва у регіональному розрізі будемо розглядати показники кількості підприємств та суб'єктів господарювання, підприємств та фізичних осіб, кількість зайнятих працівників, підприємства що отримали прибуток та збиток, індикатор економічних настроїв та показники очікування різних підприємств.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

В першому розділі дипломної роботи розглянуто сутність підприємництва, його характеристики та чинники, що на нього впливають.

Для порівняння України з іншими країнами світу використовувалися показники зі світового рейтингу, такі як легкість ведення бізнесу, рейтинг сприйняття корупції, рейтинг конкурентоспроможності, індекс економічної свободи, міжнародний рейтинг дотримання прав власності та глобальний індекс підприємництва.

В останні роки держава не надає належної уваги підприємству у країні, що приводить до його занепаду. Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що в Україні не вдалося створити національну економічну систему, яка б забезпечувала прогресивний розвиток підприємництва. Тому зростає необхідність концентрації ресурсів держави на розбудові місткого конкурентного внутрішнього ринку, бізнес-середовища, перетворення підприємництва на основу нової соціально-економічної стійкості та рушія економічного відновлення в Україні.

Серед факторів, що сьогодні обмежують підприємства у результативному та ефективному використанні свого потенціалу можна виділити наступні: недостатня увага менеджерів вищої та середньої ланки до питань довгострокового розвитку, відсутність стратегічного мислення, якого вимагає динаміка в середовищі функціонування; розуміння менеджерами середньої та нижчої ланки стратегічних цілей, невідповідність існуючої системи мотивації менеджерів, недостатність ресурсів для реалізації стратегії, наполегливості виконавців тощо.

2. СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПІДПРИЄМНИЦТВА УКРАЇНИ

2.1 Характеристика та аналіз діяльності центру індустріальних проблем НАН України

Я проходив практику у науково-дослідному центрі індустріальних проблем розвитку Національної академії наук України. За час практики я ознайомився з діяльністю відділу, з їх основними документами, з професійними і посадовими обов'язками фахівців відділу.

Центр є ініціатором та учасником створення національного кластеру «Промисловий комплекс з виробництва синтетичної нафти», регіонального сільськогосподарського кластера «Село майбутнього», субрегіонального паливно-енергетичного кластера на основі місцевої сировинної бази. Входить до складу Української технологічної платформи «Альтернативне паливо і чисто енергетика», яка охоплює біль 20 наукових установ, інжинірингових організацій та промислових підприємств з Данії, Німеччини й України.

Місія Центру – здійснювати якісні фундаментальні та прикладні наукові дослідження, спрямовані на розв'язання актуальних проблем національної економіки, проводити експертно-аналітичну, проектно-консалтингову та освітню діяльність на міжнародному, національному та регіональному рівнях.

Візія Центру – провідний центр науки, освіти та консалтингу, що працює в інтересах українського суспільства, створює позитивний імідж Національної академії наук України на міжнародному та національному рівнях, сприяє ефективній діяльності органів державної та місцевої влади, підприємств та громадських організацій.

Центр має декілька напрямів діяльності (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Напрямки діяльності

Фундаментальні та прикладні наукові дослідження	Експертно-аналітична діяльність	Консалтингова та проектна діяльність	Підготовка кадрів	Видавнича діяльність
1	2	3	4	5
Науково-технічна й інноваційна політика в Україні	Моніторинг окремих сфер життєдіяльності країни	Консалтингові послуги суб'єктам господарювання в різних сферах економіки	Підготовка докторантів і аспірантів	Міжнародні наукові журнали
Реформування економіки й обґрунтування економічної політики в Україні з урахуванням інтеграційних процесів світовій економіці	Експертиза проектів законодавчих і нормативно-правових актів	Розробка стратегій та планів їх реалізації з проектним наповненням на рівні регіонів і територіальних громад	Захист дисертацій	Монографії, наукові та науково-аналітичні доповіді; Авторські підручники та навчальні посібники
Промислова політика, модернізація секторів економіки та забезпечення енергетичної безпеки України	Аналітичні доповіді щодо різних напрямів соціально-економічної діяльності суспільства	Розробка бізнес-планів для суб'єктів господарювання	Навчання за програмами МВА	Тези конференцій і матеріали круглих столів
Соціально-економічні проблеми просторового розвитку території України	Прогнозування та розробка стратегічних документів у різних сферах соціально-економічного життя країни	Розробка техніко-економічні обґрунтування проектів різного масштабу	Навчання підприємців-початківців	
	Методичне забезпечення законотворчої діяльності в країні	Впровадження і супровід проектів та реалізація бізнес-планів		

Крім того, дослідження центру мають декілька напрямків. Перший – фундаментальні та прикладні наукові дослідження. Ці дослідження також мають декілька видів (табл.2.2).

Таблиця 2.2

Фундаментальні та прикладні наукові дослідження

Реформування економіки й обґрунтування економічної політики	Промислова політика, модернізація секторів економіки	Науково-технічна й інноваційна політика	Соціально-економічні проблеми просторового розвитку
1	2	3	4
Побудова моделі суспільства в Україні	Тарифна політика і тарифоутворення	Перспективи впровадження біотехнологій	Формування стратегії сталого розвитку регіонів
Прогнозування і стратегування соціально-економічного розвитку країни	Стратегування і програмування розвитку галузей економіки	Форсайт-прогноз і вибір пріоритетів розвитку конвергентних NBIC-технологій у країні	Децентралізація та розвиток об'єднаних територіальних громад
Державна підтримка в Україні експортної діяльності суб'єктів господарювання	Формування державної промислової політики	Впровадження концепції «Індустрія 4.0» у різні сфери економіки України	Адміністративно-територіальний устрій і просторовий розвиток
Економічна безпека країни	Формування стратегії розвитку металургійної галузі України	Пріоритетні напрями розвитку і комерціалізації нанотехнологій в Україні	Диференціація та конвергенція розвитку регіонів
Розпізнавання кризових і патологічних процесів в економіці України	Обґрунтування вибору стратегії розвитку фармацевтичної галузі України	Інтегрування економіки України у глобальні ланцюжки доданої вартості	Реконструкція аграрної сфери і розвиток сільських територій
Корупція і тіньовий сектор економіки країни	Державна підтримка розвитку автомобілебудування	Розвиток високотехнологічних і наукоємних виробництв в Україні	Подолання нерівномірності розвитку та депресивного стану територій
Напрями і послідовність реформування соціально-економічних сфер життєдіяльності суспільства	Обґрунтування пріоритетних напрямів розвитку лісопромислового комплексу	Неоіндустріальна економічна політика України на основі конвергентних технологій у контексті глобальних викликів	Формування стратегій розвитку розумних міст в Україні
Регуляторна політика та розвиток малого підприємництва	Державне регулювання ринку харчової промисловості		Забезпечення конкурентоспроможності регіонів України
Соціальна політика та якість життя населення	Нетрадиційна енергетика й альтернативне паливо		
Реформування наукової та освітньої сфер в Україні	Енергетична безпека і стратегії розвитку різних сфер паливно-енергетичного комплексу		
Вибір економічної політики в Україні	Розвиток паливно-енергетичного		

Закінчення табл. 2.2

1	2	3	4
	комплексу		
Бюджетна та податкова політика			
Державна підтримка розвитку туристично-рекреаційної сфери в Україні			

Другим напрямком діяльності є експертно-аналітична діяльність, котра також має декілька видів (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Експертно-аналітична діяльність

Моніторинг окремих сфер життєдіяльності країни	Експертиза проєктів нормативно-правових актів	Методичне забезпечення законотворчої діяльності	Аналітичні доповіді щодо різних напрямів соціально-економічної діяльності суспільства	Прогнозування та розробка стратегічних документів у різних сферах соціально-економічного життя країни
1	2	3	4	5
Моніторинг соціально-економічного розвитку регіонів України	Експертиза законодавчих та підзаконних актів в економічній сфері	Обґрунтування соціальних стандартів на основі рівня та якості життя населення в Україні	Аналітична доповідь до щорічного послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України»	Стратегії розвитку різних галузей економіки України
Моніторинг і коментарі до нормативно-правових актів у сфері оподаткування та митного регулювання	Експертиза стратегій розвитку економіки та окремих її галузей	Формування методичного забезпечення розробки та реалізації державних програм розвитку сільського господарства та сільських територій	Аналітичні доповіді про стан справ і тенденції розвитку різних секторів економіки України та соціального середовища	Програми реалізації стратегій в різних галузях економіки України
Моніторинг і коментарі до нормативно-правових актів у сфері регуляторної політики	Моніторинг впровадження окремих законодавчих актів (Податковий кодекс України)	Формування процедури експертизи законодавчих і нормативно-правових актів в економічній сфері		

Останнім напрямком діяльності є консалтингова та проектна діяльність. Дана діяльність не є винятком та також має декілька видів (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Консалтингова та проектна діяльність

Консалтингові послуги суб'єктам господарювання в різних сферах економіки	Бізнес-плани для суб'єктів господарювання	Техніко-економічні обґрунтування проектів різного масштабу	Стратегії та програми їх реалізації з проектним наповненням на рівні регіонів і територіальних громад
1	2	3	4
Загальний консалтинг діяльності суб'єктів господарювання; Розробка стратегій розвитку суб'єктів господарювання	Розробка бізнес-планів для суб'єктів господарювання в різних сферах економіки країни	Проекти в галузях сільського господарства, паливно-енергетичного комплексу, рекреаційно-оздоровчої сфери, харчової промисловості та ін.	Програми реалізації стратегій розвитку економіки країни, регіонів, міст, об'єднаних територіальних громад
Антикризовий консалтинг суб'єктів господарювання		Проекти національного, регіонального та локального рівнів	Стратегії розвитку економіки країни, регіонів, міст, об'єднаних територіальних громад

Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України функціонує як потужний науково-дослідницький, експертно-аналітичний, проектно-консалтинговий та освітній центр у Східній Україні. Кожного року НДЦ ІПР здійснюються фундаментальні та прикладні дослідження, розробляються науково-аналітичні матеріали й науково-практичні розробки на замовлення органів державної та місцевої влади, провідних підприємств і організацій України.

Самостійно або спільно з ВНЗ організуються Міжнародні науково-практичні конференції, круглі столи, семінари з найважливіших проблем соціально-економічного розвитку України та її регіонів. На базі НДЦ ІПР функціонує аспірантура, докторантура. НДЦ ІПР є одним із співзасновників

Міжнародної школи МВА, на базі якої проводяться міжнародні програми та курси підготовки фахівців різного рівня.

НДЦ ІПР здійснює дослідження з таких основних напрямів:

реформування економіки й обґрунтування економічної політики в Україні з урахуванням інтеграційних процесів у світовій економіці;

промислова політика, модернізація секторів економіки та забезпечення енергетичної безпеки України;

науково-технічна та інноваційна політика;

соціально-економічні проблеми просторового розвитку території України.

У загальному сенсі ієрархія - це спосіб побудови і організації складних систем, при якому кожному елементу присвоюється свій рівень, а властивість цілісності системи не зникає. Стосовно до структури організації ієрархія означає структуру розподілу влади, тобто наявність в організації управлінських ланок.[8]

Рівнем ієрархії вважається той підрозділ в організації, в межах якого приймаються самостійні рішення без узгодження з менеджерами. На кожному рівні приймається свій тип управлінських рішень, що відображено на схемі. Чим більше за розмірами організація, тим більше в ній ланок. Кількість ланок показує «поверховість» організації. За інших рівних умов чим більше ланок в організації, тим нижче ефективність. При великій кількості рівнів інформація при передачі по каналах зв'язку може спотворюватися або бути неповною, що впливає на виробничий процес. Спотворення можуть йти як при русі інформації знизу вгору (від відділів до вищого керівництва), так і зверху вниз (невірне донесення сенсу наказів до відділів). У великих сучасних організаціях загальна кількість «поверхів» не перевищує 12.[8]

Організаційна структура науково-дослідного центра індустріальних проблем розвитку Національної академії наук України має вигляд (2.1).

Рис.2.1 Структура та підрозділи дослідного центру індустриальних проблем розвитку НАН України

Далі наведемо основні напрямки діяльності відділів (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Діяльності відділів

Відділ макроекономічної політики та регіонального розвитку	Відділ промислової політики та енергетичної безпеки	Макроекономічного аналізу та прогнозування	Енергетичної безпеки та енергозбереження	Проблем регіонального розвитку та децентралізації	Промислової політики та інноваційного розвитку
1	2	3	4	5	6
моделювання соціально-економічних процесів	науково-технічна й інноваційна політика	стратегування економічної політики	формування економічної безпеки країни	соціально-економічні проблеми просторового	структурні зміни у промисловості

Продовження табл. 2.5

1	2	3	4	5	6
				розвитку	
реформування національної економіки й обґрунтування економічної політики з урахуванням інтеграційних процесів у світовій економіці	промислова політика, модернізація секторів економіки та забезпечення енергетичної безпеки	моделювання і прогнозування соціально-економічного розвитку України та її регіонів	енергетична безпека й енергозбереження	оцінка потенціалу, спроможності та стимулювання розвитку регіонів, територій, громад	промислова політика та модернізація секторів економіки країни
макроекономічна політика, макроекономічний аналіз і прогнозування	структурні зміни в промисловості і та паливно-енергетичному у секторі	патологічні процеси в економіці України та країн світу: розпізнавання та попередження	структурні зміни в паливно-енергетичному секторі	моніторинг і формування рекомендацій щодо соціально-економічного розвитку регіонів	науково-технічна й інноваційна політика в країні
соціально-економічні проблеми просторового розвитку території	консалтингова діяльність у промисловості і та паливно-енергетичному у секторі	прогнозування результативності законодавчих ініціатив	глобальні процеси та національні проблеми розвитку паливно-енергетичного сектора	регіональна політика, публічне управління та регулювання соціально-економічного розвитку регіонів, окремих територій, громад	глобальні процеси та національні проблеми розвитку промисловості, науково-технічного розвитку та науково-інноваційної діяльності
регіональна політика, публічне управління та регулювання соціально-економічного розвитку регіонів, окремих територій, громад	глобальні процеси та національні проблеми розвитку промисловості, паливно-енергетичного сектора і науково-інноваційної діяльності	моделювання нелінійної економічної динаміки	аналіз стану та прогнозування розвитку паливно-енергетичного сектора	аналіз результативності децентралізації, управління та адміністративної територіальної устрій	аналіз стану та прогнозування розвитку промисловості й науково-інноваційної діяльності
аналіз і прогнозування соціально-економічного розвитку України та її регіонів	інвестиційний аналіз створення суб'єктів господарювання в промисловості й енергетичному	моделювання прийняття рішень в умовах конфлікту	експертиза нормативно-правових і законодавчих актів у сфері енергетичної політики	експертиза законодавчих та нормативно-правових актів щодо соціально-економічного розвитку	інвестиційний аналіз створення суб'єктів господарювання у промисловості

Продовження табл. 2.5

1	2	3	4	5	6
моніторинг і формування рекомендацій щодо соціально-економічного розвитку регіонів	у секторі розробка та техніко-економічне обґрунтування проектів будівництва та реконструкції виробничих об'єктів у промисловості та паливно-енергетичному секторі	реформування національної економіки й обґрунтування економічної політики з урахуванням інтеграційних процесів у світовій економіці	інвестиційний аналіз створення суб'єктів господарювання в енергетичному секторі	регіонів, територій, громад та системи публічного управління і адміністрування	експертиза нормативно-правових і законодавчих актів у сфері промислової політики та науково-інноваційної діяльності
аналіз та обґрунтування напрямів реформування економічної політики країни	розробка рекомендацій із стратегічного планування та організації (удосконалення) бізнес-процесів суб'єктів господарювання		розробка та техніко-економічне обґрунтування проектів будівництва та реконструкції виробничих об'єктів у паливно-енергетичному секторі		розробка та техніко-економічне обґрунтування проектів будівництва та реконструкції виробничих об'єктів у промисловості
моніторинг законодавчих і нормативно-правових актів у сферах регуляторної політики та оподаткування	аналіз стану та прогнозування розвитку промисловості, паливно-енергетичного сектора й науково-інноваційної діяльності		консалтингова діяльність у паливно-енергетичному секторі		консалтингова діяльність у промисловості
експертиза нормативно-правових і законодавчих актів у сфері макроекономічної та регіональної політики	експертиза нормативно-правових і законодавчих актів у сфері промислової і енергетичної політики та науково-інноваційної діяльності				розробка рекомендацій із стратегічного планування та організації (удосконалення) бізнес-процесів суб'єктів господарювання

Закінчення табл. 2.5

1	2	3	4	5	6
формування стратегій розвитку регіонів, окремих територій, спроможних територіальних громад, міст					
розробка та техніко-економічне обґрунтування проектів розвитку територіальних громад					
консалтинг у сфері публічного адміністрування територіальних громад					

Таким чином, було розглянуто напрямки діяльності НАН України та надано характеристику бази практики.

2.2. Статистична оцінка підприємництва України у світовому розрізі

У сучасному світі підприємництво відіграє дуже важливу роль. Підприємництво є невід'ємною частиною розвитку економіки держави, а тому має вплив на економічну безпеку країни. У більшості випадків підприємці не бажають розпочинати бізнес в Україні та намагаються виїхати за кордон. Через це, важливо зрозуміти, що впливає на відтік підприємців у інші країни.

Для більш чіткого розуміння ситуації проведемо структурно-динамічний аналіз показників підприємництва України та ряду європейських країн. Для аналізу візьмемо наступні європейські країни: Польща, Болгарія, Франція, Німеччина та Угорщина.

Для початку, показник легкості ведення бізнесу (рис. 2.2).

Індекс легкості ведення бізнесу - це показник, що формується світовим банком базуючись на річних даних, що відображає наскільки легко вести підприємницьку діяльність Україні.

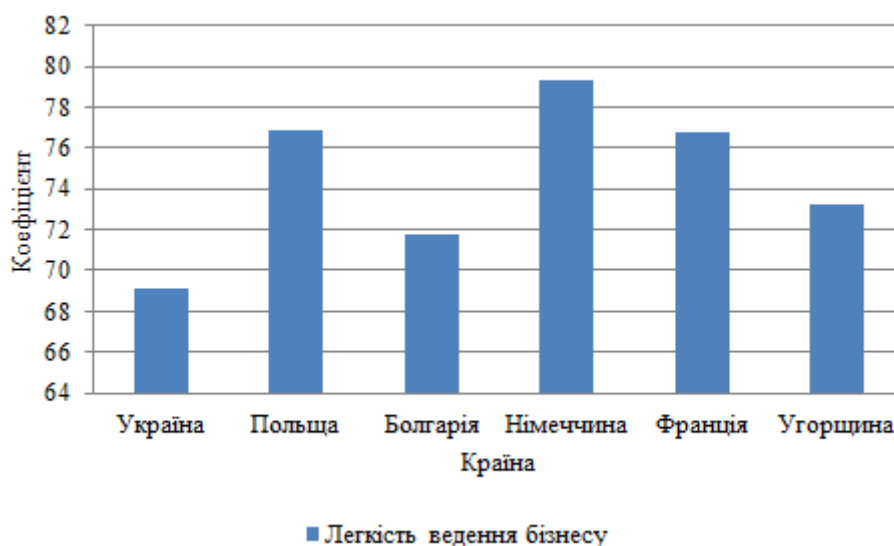

Рис.2.2 Індекс легкості ведення бізнесу за 2019 рік

Чим більше значення даного показника, тим кращий результат. Як видно з рис. 2.2 Україна має найменший показник (69,1). Найлегше вести підприємницьку діяльність у Німеччині (79,7). На наступному місці знаходиться Польща (76,9), Франція (76,1), Угорщина (73,4) та Болгарія (71,9). Ведення підприємницької діяльності не найлегше в Україні, що не стимулює українців розпочинати свій бізнес, та не приваблює закордонних підприємців.

Далі розглянемо міжнародний показник конкурентоспроможності (рис.2.3).

Показник конкурентоспроможності відображає наскільки привабливою є країна для підприємців.

Рис.2.3. Міжнародний рейтинг конкурентоспроможності на 2019 рік

Чим вище показник у даному рейтингу, тим більш привабливою є країна. З рис.2.3 можна зробити висновок, що Україна має найменшу привабливість для підприємництва (56,99). На першому місці згідно рейтингу конкурентоспроможності знаходиться Німеччина (81,8), потім йдуть Франція (78,81), Польща (68,89), Угорщина (65,08) та Болгарія (64,9).

Для більш чіткого розуміння ситуації розглянемо міжнародний рейтинг сприйняття корупції (рис.2.4).

Цей показник базується на оцінках підприємств та аналітиків та відображає рівень корупції у країні.

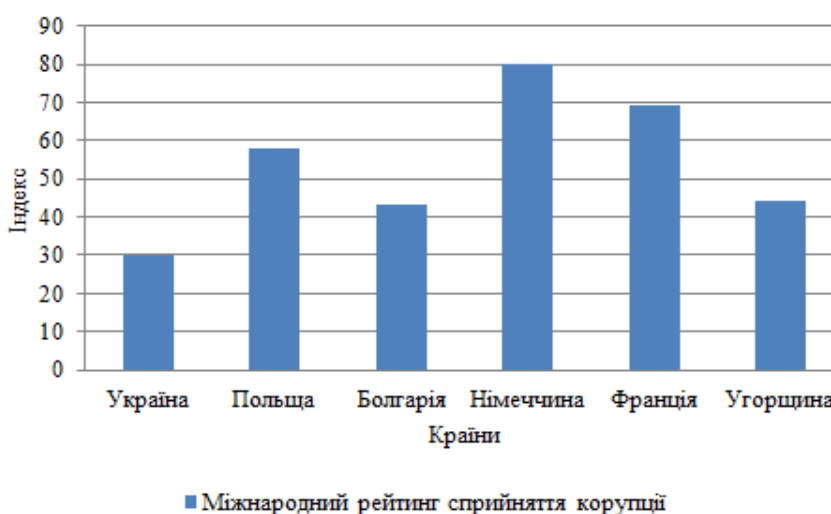

Рис.2.4 Міжнародний рейтинг сприйняття корупції на 2019 рік

Чим більше даний показник наближається до 100, тим менше корупції у країні. Рис.2.4 показує, наступні результати: Німеччина (80), Франція (69), Польща (58), Угорщина (44), Болгарія (43), Україна (30). Таким чином, Україна посіла останнє місце серед запропонованих країн.

Станом на 2019 рік Україна посідає 126 місце в даному рейтингу серед 180 держав. Порівняно з 2018 роком показник корупції знизився і зараз знаходиться на рівні 2017 року. Найкраще значення показника сприйняття корупції в Україні було у 2013 році.

На початку 2019 року Україна отримала 12 рекомендацій, які б могли покращити ситуацію, проте було виконано (або частково виконано) лише 6 з них (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Рекомендації для покращення ситуації з корупцією

Виконано	Частково виконано	Не виконано
1	2	3
Скасовано монополію СБУ на зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж	Використання відкритих бюджетів	Забезпечення ефективної роботи сфери бенефіціарів
Скасовано дискримінаційне електронне декларування для антикорупційних активістів	Прийнято постанову Кабміну про проведення електронних аукціонів	Зміна способу формування органів суддівського самоврядування
	Перезавантажено НАЗК	Посилення контролю за фінансуванням політичних партій
	Ухвалили законопроект у сфері публічних закупівель	Повернення довіри до Спеціалізованої антикорупційної прокуратури
		Позбавлення СБУ та Нацполіції повноважень у сфері боротьби з економічною злочинністю
		Покарання винних в організації нападів на антикорупційних активістів

Тепер, розглянемо показник індексу економічної свободи (рис.2.5).

Індекс економічної свободи відображає можливість людини контролювати її майнову та трудову діяльність. Тобто можливість людини вільно працювати, виробляти, споживати та інвестувати так, як заманеться, адже свобода гарантується і не обмежується державою.

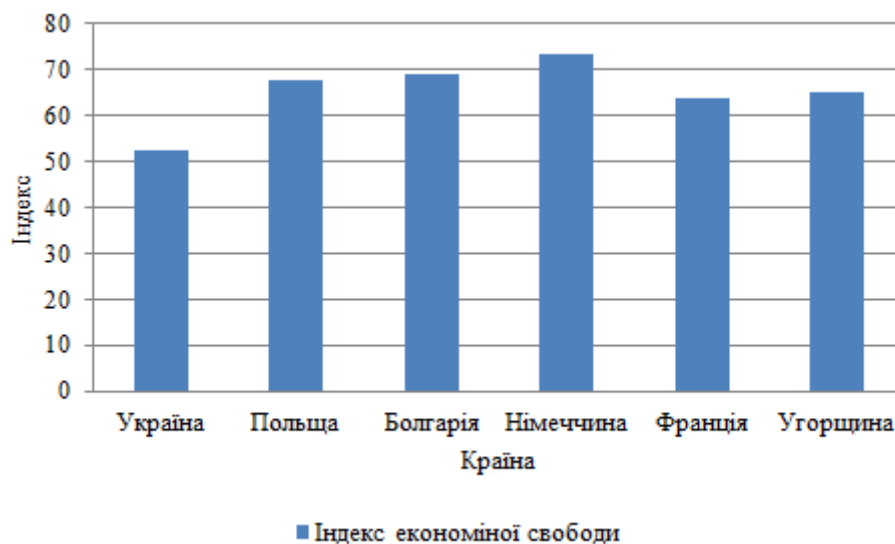

Рис.2.5 Індекс економічної свободи на 2019 рік

Як ми бачимо з рис.2.5 найбільшу економічну свободу має Німеччина (73,5), Болгарія (69), Польща (67,8), Угорщина (65), Франція (63,8) та Україна (52,3). Таким чином, можливість України вільно переміщувати робочу силу, товари та капітали серед даних країн Європи найменша.

Для більш повного розуміння ситуації розглянемо міжнародний індекс дотримання прав власності (рис.2.6).

Індекс дотримання прав власності це комбінований показник, який відображає досягнення країни з точки зору дотримання прав власності. Даний індекс має три складові:

1. Правове та політичне середовище: незалежність судової системи, рівень корупції, політична стабільність;
2. Права на фізичне майно: захист фізичних прав власності, легкість отримання займу, реєстрація майна;

3. Права на інтелектуальну власність: рівень «піратства», захист інтелектуальних прав власності, захист партнерського права.

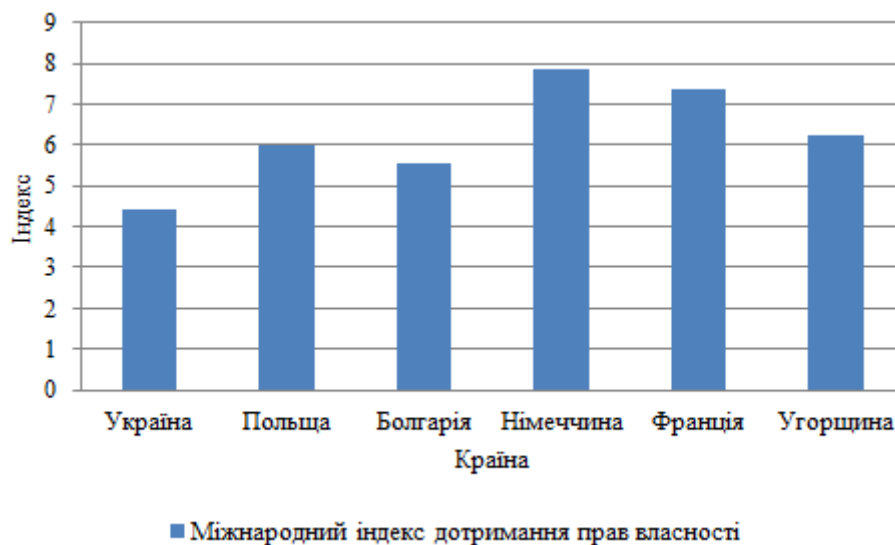

Рис. 2.6 Міжнародний індекс дотримання прав власності на 2019 рік

Найбільша кількість балів є свідомством найкращого результату. Як видно з рис. 2.5 перше місце посідає Німеччина (7,85). Далі йде Франція (7,38), Угорщина (6,22), Польща (6), Болгарія (5,57) та Україна (4,43).

Порівняно з іншими країнами Україна має досить високий рівень корупції, «піратства» та політичної нестабільності.

Крім того, розглянемо глобальний індекс підприємництва. Глобальний індекс підприємництва відображає скільки ресурсів надає держава задля розвитку підприємництва. Дані цього індексу представлено на рис. 2.7.

Як показує рис. 2.7 порівняно з більшістю країн Україна має досить низький показник глобального індексу підприємництва.

Показники глобального індексу підприємництва для даних країн Європи складають: Франція (67,1), Німеччина (66,7), Польща (49,5), Угорщина (46,2), Болгарія (30,1) та Україна (25,2).

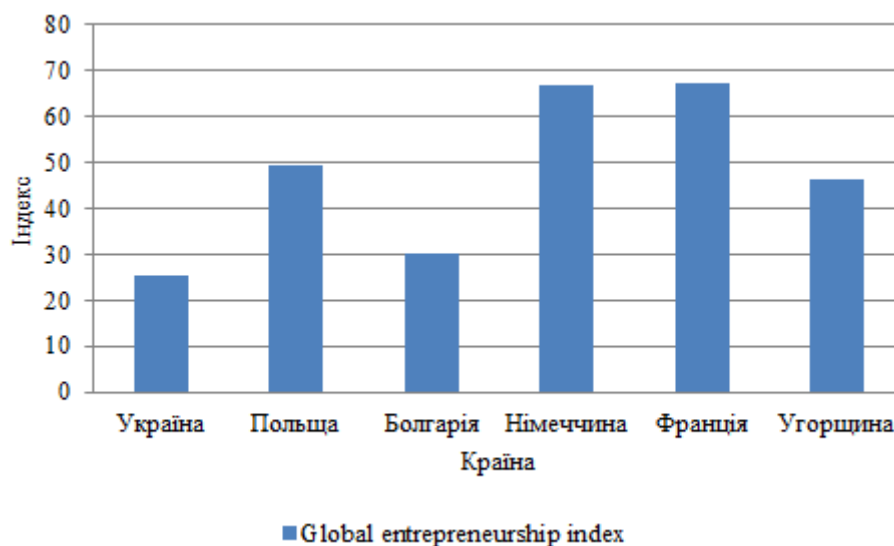

Рис.2.7 Глобальний індекс підприємництва на 2019 рік

Слід зазначити, що орієнтуючись на показники інших країн можна сказати, що Україна не є привабливою країною для підприємців. Високий рівень корупції, низький рівень надання допомоги підприємцям, невисокі значення показників дотримання власності, легкості ведення бізнесу та економічної свободи не дають підприємцям впевненості щодо започаткування власного бізнесу.

Щоб покращити ситуацію з підприємництвом в Україні необхідно застосовувати комплексні засоби. Важливо покращити ситуацію з конкурентоспроможністю країни, корупцією та легкістю ведення бізнесу. Покращення одного показника неможливо без покращення інших. Тому важливо застосувати комплексні засоби у всіх сферах задля покращення привабливості державах в очах підприємців.

Крім того, необхідно на законодавчому рівні виділяти у рамках бюджету держави кошти та ресурси на розвиток підприємництва в Україні та надавати пільги підприємцям.

До того ж, більшість підприємців в Україні відносяться до малого бізнесу, на який досить сильно впливають податки. Багато підприємств в Україні не мають змогу нести такий податковий тягар та швидко припиняють свою

діяльність. Через це важливо розробити законопроекти, що будуть підтримувати малий бізнес та зменшити на нього податковий тягар.

2.3 Особливості регіонального розвитку підприємництва України

Ситуація підприємництва різниться у різних регіонах. Для дослідження ситуацій у різних регіонах необхідно проаналізувати області України за різними показниками підприємництва. Це допоможе зрозуміти, в яких регіонах підприємництво зазнає найбільшого занепаду.

Для початку, розглянемо кількість підприємств у регіонах у 2019 році порівняно з 2013 роком (рис.2.8).

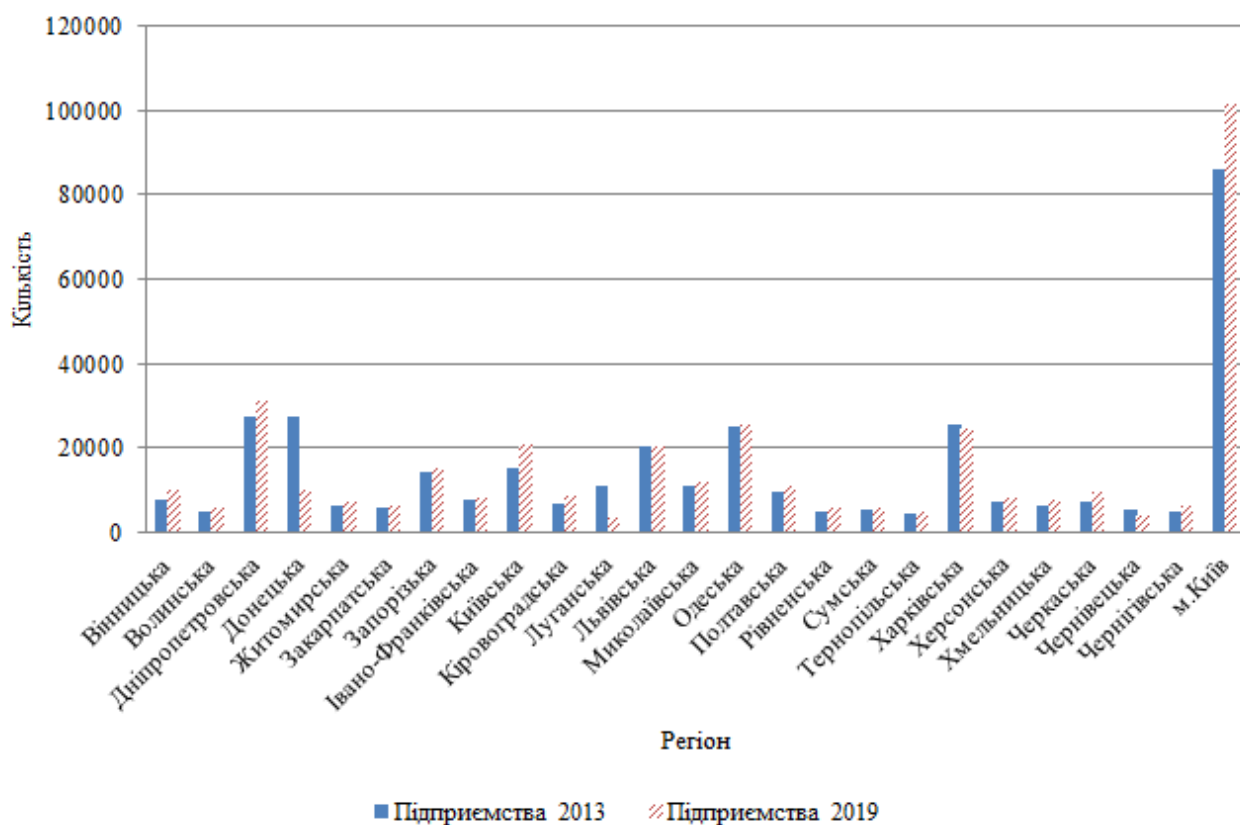

Рис. 2.8 Динаміка кількості підприємств за 2013 та 2019 роки

Як видно з рис.2.8 найбільша кількість підприємств у м. Києві. Далі йдуть Дніпропетровський регіон, Одеський, Харківський, Львівський та Київський.

Загалом, у більшості регіонів у 2019 році кількість підприємств збільшилася, порівняно з 2013 роком. Винятком стали лише Донецька, Луганська та Чернівецька області. Причиною такого зменшення кількості підприємств стало те, що Донецьк та Луганськ стали зонами АТО, що власне і призвело до зменшення кількості підприємств в даних регіонах.

Далі розглянемо кількість суб'єктів господарювання у регіонах за 2013 та 2019 роки (рис. 2.9).

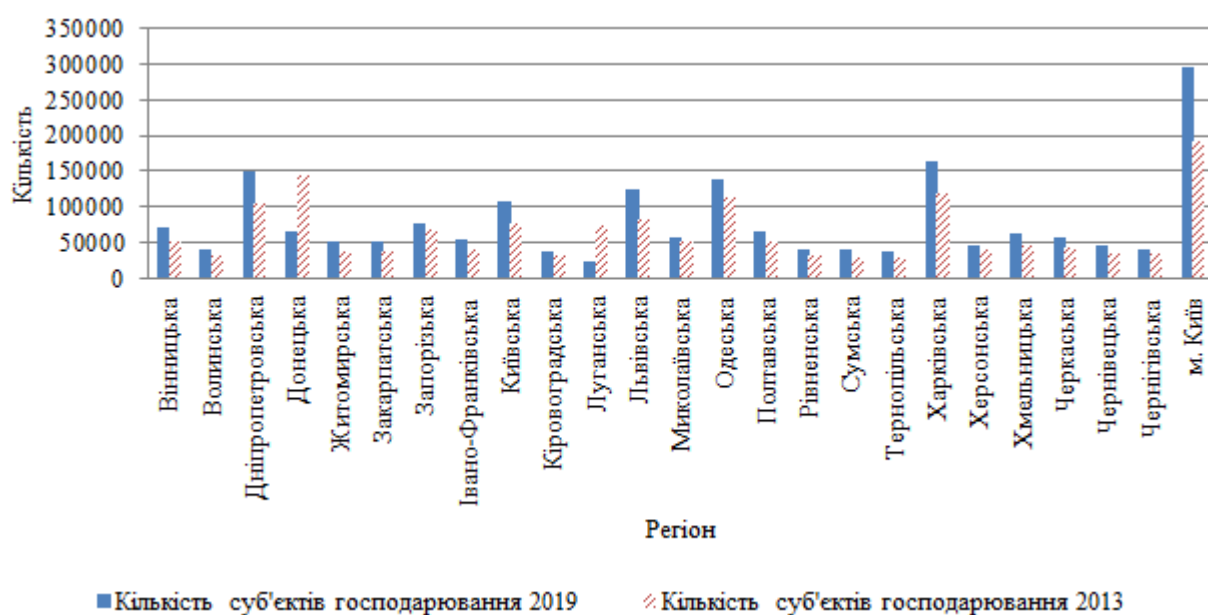

Рис. 2.9 Динаміка кількості суб'єктів господарювання за 2013 та 2019 роки

Суб'єктом господарювання вважаються підприємства, що здійснюють виробництво, реалізацію або придбання товарів, надання послуг або виконання робіт.

Як видно з рис. 2.9 у 2019 році кількість суб'єктів господарювання у всіх регіонах збільшилося, окрім Донецького та Луганського.

Найбільша кількість суб'єктів господарювання знаходиться у місті Києві. Далі розташовані Харківська, Дніпропетровська, Одеська, Львівська та Київська області.

Далі розглянемо структуру кількості суб'єктів господарювання в Україні за 2019 рік (рис. 2.10).

Суб'єкти господарювання складаються з підприємств та фізичних осіб.

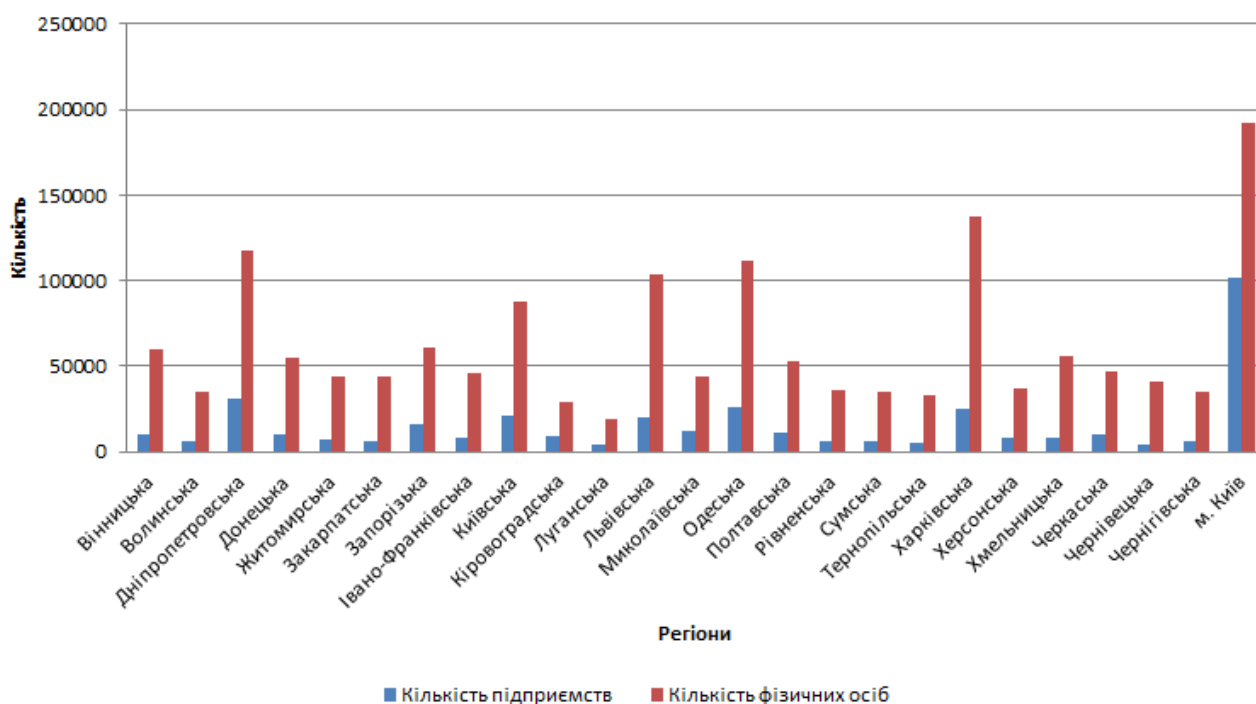

Рис. 2.10 Динаміка суб'єктів господарювання за формами власності

Як видно з рис. 2.10 у всіх регіонах кількість фізичних осіб перевищує кількість підприємств. Це пов'язано з тим, що більшість підприємців просто зареєстровані як фізична особа підприємець, а не проводять реєстрацію саме підприємства.

Найбільша кількість фізичних осіб підприємців спостерігається у Києві, Харківському, Одеському, Львівському, Дніпропетровському та Київському регіонах.

Найбільша кількість підприємств зареєстровано у Києві, Харківському, Дніпропетровському, Одеському та Київському регіонах.

Звідси випливає необхідність дослідження кількості зайнятих працівників на суб'єктах господарювання (рис. 2.11).

До зайнятого населення належать особи, що працюють за наймом, самостійно забезпечують себе роботою або проходять військову службу.

Зайнятість громадян це діяльність пов'язана з задоволенням суспільних та особистих потреб, що приносить грошовий дохід.

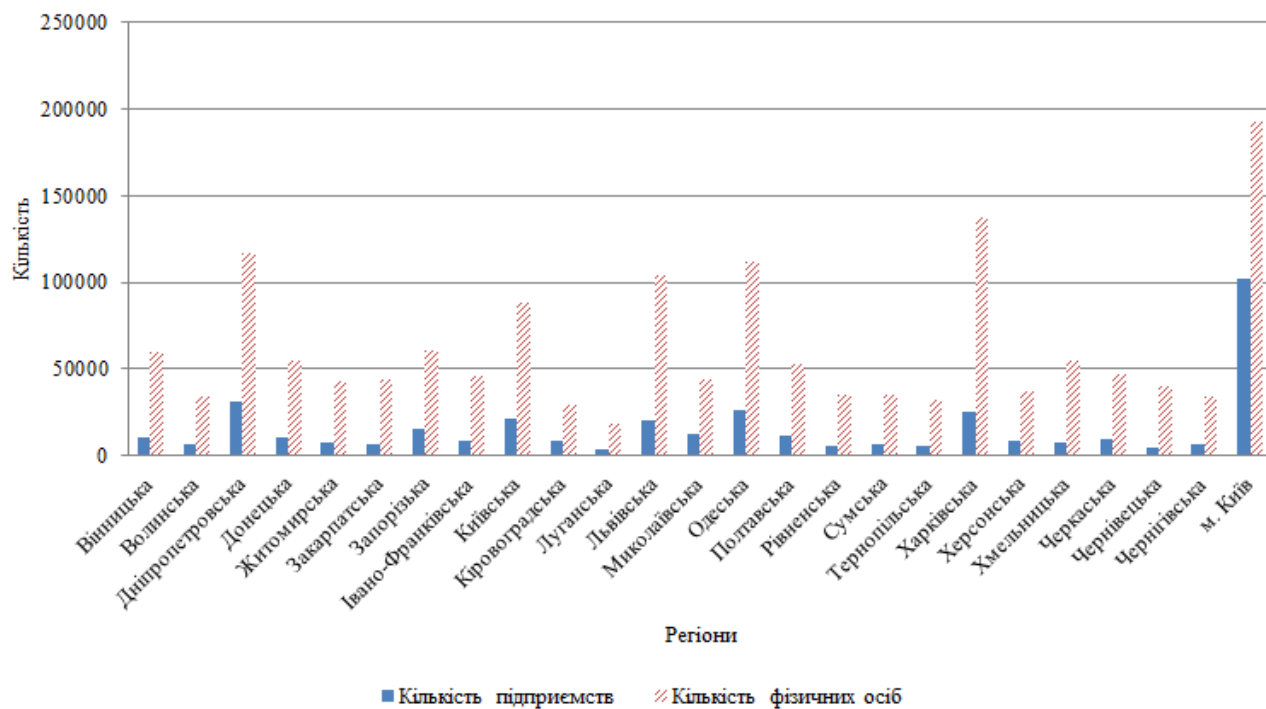

Рис. 2.11 Динаміка кількості зайнятих працівників у суб'єктах господарювання за 2013 та 2019 роки

Загалом, кількість зайнятих працівників у суб'єктах господарювання у 2019 році зростає, порівняно з 2013 роком. Проте, винятком стали Одеська, Луганська, Запорізька, Донецька та Дніпропетровська області. Там кількість зайнятих працівників у суб'єктах господарювання скоротилася.

Крім того, розглянемо кількість зайнятих працівників на підприємствах у 2013 та 2019 роках (рис. 2.12).

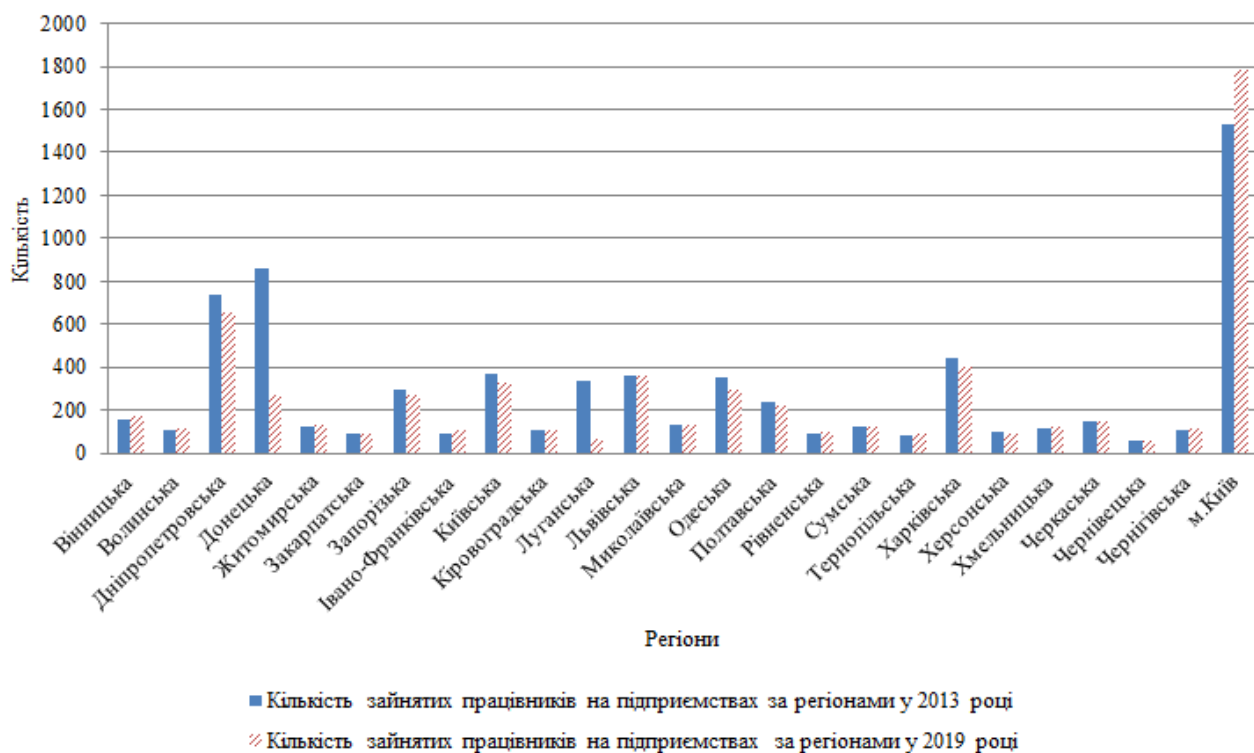

Рис. 2.12 Динаміка кількості зайнятих працівників на підприємствах за 2013 та 2019 роки

З рис. 2.12 можна зробити висновок, що загалом у більшості регіонів кількість зайнятих працівників за останні роки скоротилася. Винятками стали лише Вінницька, Житомирська, Львівська області та місто Київ. Загалом, що у 2013, що у 2019 роках найбільша кількість зайнятих на підприємствах спостерігається у Дніпропетровській, Харківській областях та місті Києві.

Далі розглянемо фінансові результати підприємств до оподаткування. Фінансовий результат це економічний результат господарської діяльності, що має вираження у грошовій формі. Це може бути збільшення або зменшення вартості власного капіталу підприємства, що склався у процесі підприємницької діяльності в поточному році.

Для початку, розглянемо підприємства, що отримали прибуток в 2019 та 2013 роках (рис. 2.13).

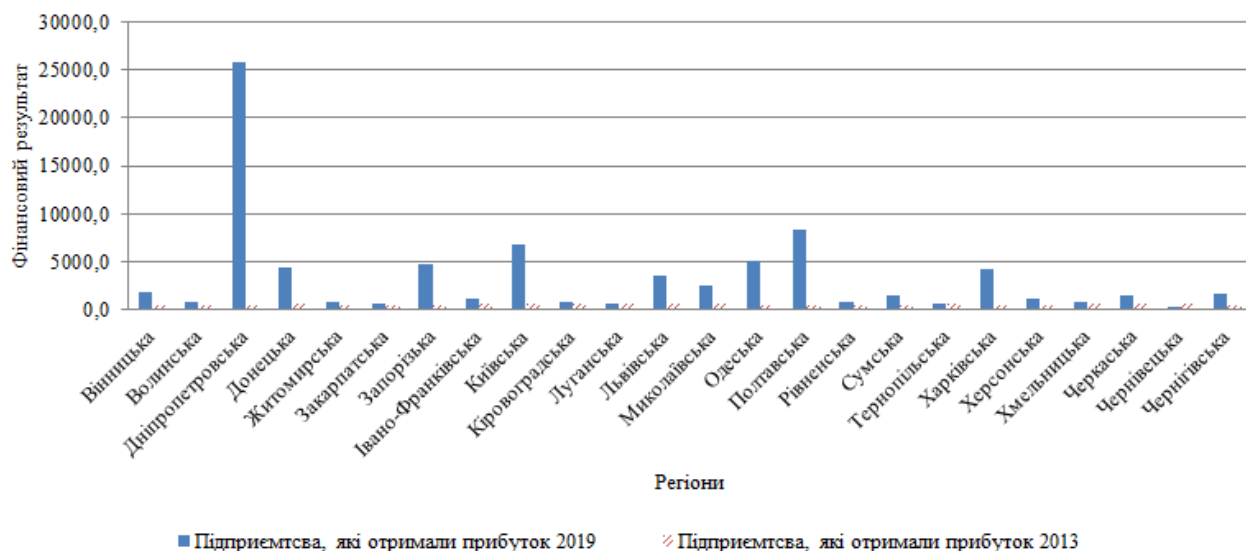

Рис. 2.13 Підприємства, які отримали прибуток

Прибуток це сума грошей, що залишається у підприємства після відрахування усіх витрат, у тому числі альтернативних витрат розподілення капіталу.

Рис. 2.13 демонструє, що прибуток підприємств за останні роки розмір прибутку підприємств збільшився. Проте, орієнтуватися на це дуже важко адже за останні роки змінився показник інфляції та загалом змінилася купівельна спроможність на 1 гривню, тому оцінювати стан підприємництва за даним показником досить складно.

Тепер розглянемо підприємства, які отримали збиток у 2019 та 2013 роках (рис. 2.14).

Збиток це зменшення економічних вигод, тобто це негативна різниця доходу та витрат.

Рис. 2.14 показує, що показники збитків значно збільшилися за усіма регіонами. Найбільші збитки знаходяться у Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій та Луганській областях.

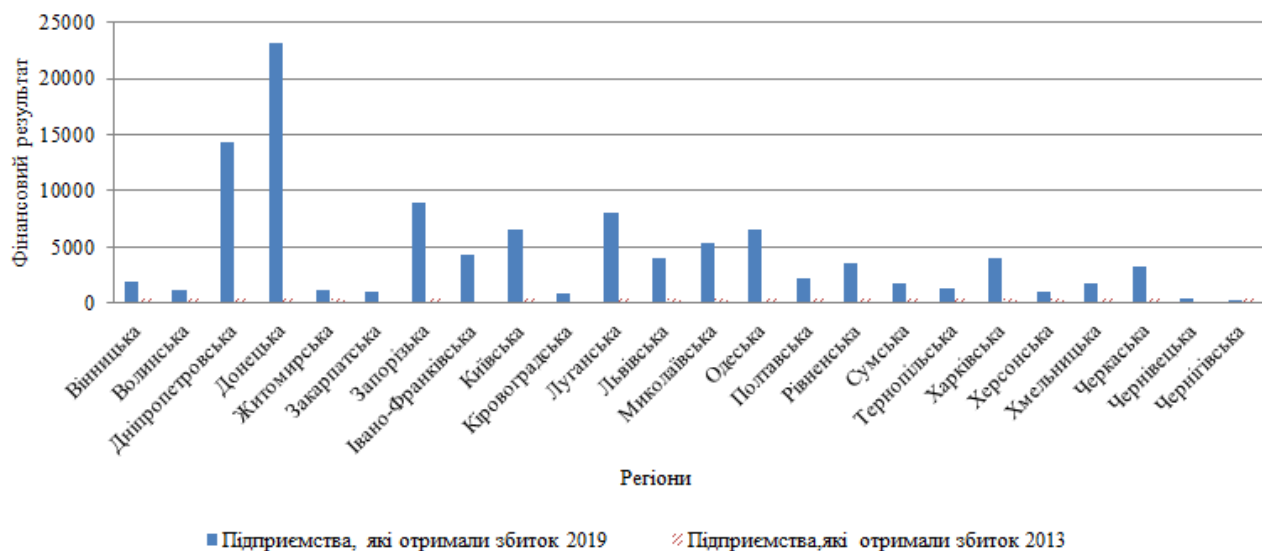

Рис. 2.14 Підприємства, які отримали збиток

Крім того, розглянемо індикатор економічних настроїв за 2019 та 2017 роки (рис.2.15).

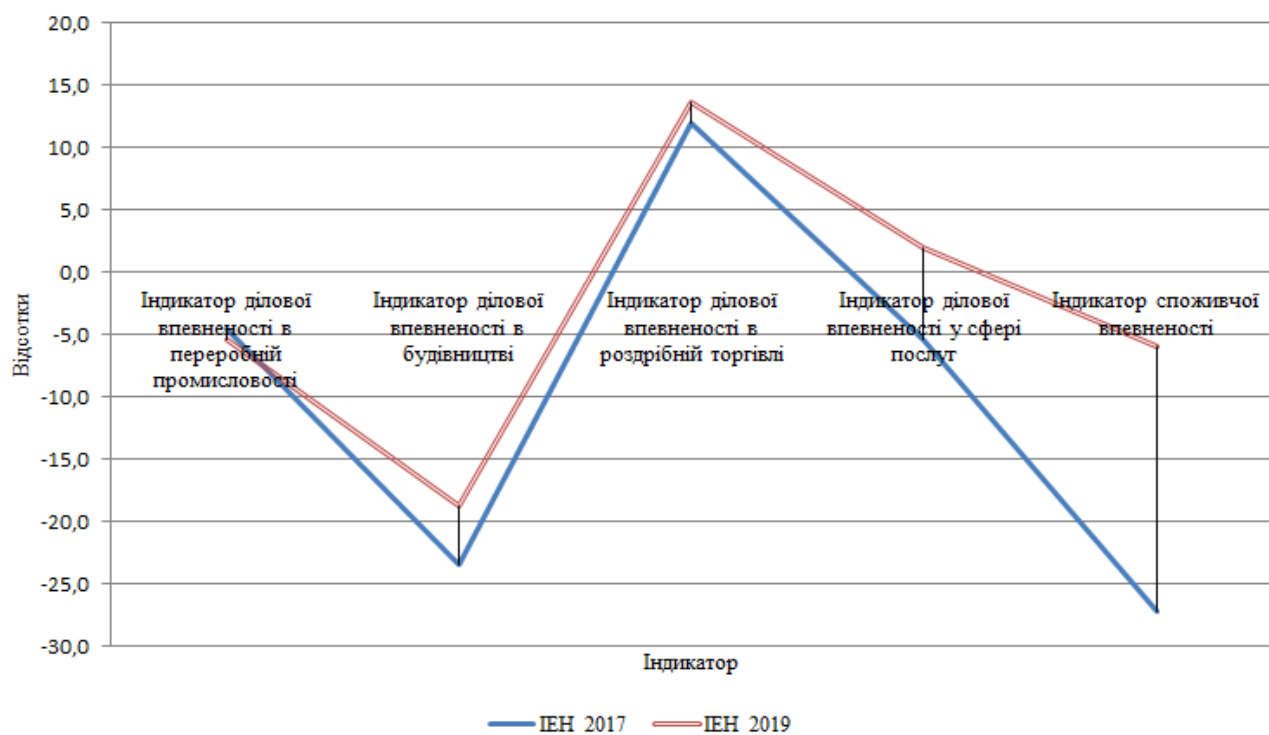

Рис. 2.15 Індикатор економічних настроїв

Індикатори ділової впевненості, в залежності від сектора, оцінюються на основі опитувань про поточний рівень замовлень і запасів готової продукції, змін обсягів продажів за останні три місяці, прогнозу зміни обсягів виробництва / продажів і кількості працівників в наступні три місяці.

Індикатор економічних настроїв це оцінка, що складається з 15 показників. 11 показників відносяться індикаторів ділової впевненості у будівництві, промисловості, сфері послуг та роздрібній торгівлі. 4 показника відносяться до індикаторів споживчої впевненості.

Тому доцільно буде розглянути даний індикатор за деякими показниками.

У 2019 році індикатор економічних настроїв складає 109,6, а у 2017 році складав 101,0. З рис. 2.15 видно, що у 2019 році показники індикатора ділової впевненості в будівництві, індикатор ділової впевненості у роздрібній торгівлі, індикатор впевненості у сфері послуг та індикатор споживчої впевненості мають кращі показники відповідних індикаторів у 2017 році. Проте, індикатор ділової впевненості в переробній промисловості у 2019 році на 0,1 менше ніж у 2017 році.

Загалом, усі індикатори у 2019 році мають від'ємні значення, окрім індикаторів ділової впевненості у роздрібній торгівлі та індикатору ділової впевненості у сфері послуг.

Надаємо зміну індикатора підприємств за роками (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Зміна індикатора економічних настроїв

Рік	Зміна
2017	Індикатор ділової впевненості та роздрібній торгівлі мають позитивні значення. Індикатор ділової впевненості у будівництві, сфері послуг та споживчій впевненості мають від'ємні значення.
2019	Індикатор впевненості у переробній промисловості зменшився і має невелике від'ємне значення. Індикатор ділової впевненості у будівництві та споживчій впевненості покращили своє значення, хоча все ще є від'ємними. Індикатори ділової впевненості у сфері торгівлі та у сфері послуг покращили своє значення та мають позитивні показники.

Крім того, розглянемо очікування підприємств. Спочатку розглянемо очікування сільськогосподарських підприємств (рис. 2.16; 2.17).

Сільськогосподарське підприємство це суб'єкт господарської діяльності, що через сільське господарство задовольняє особисті та суспільні потреби.

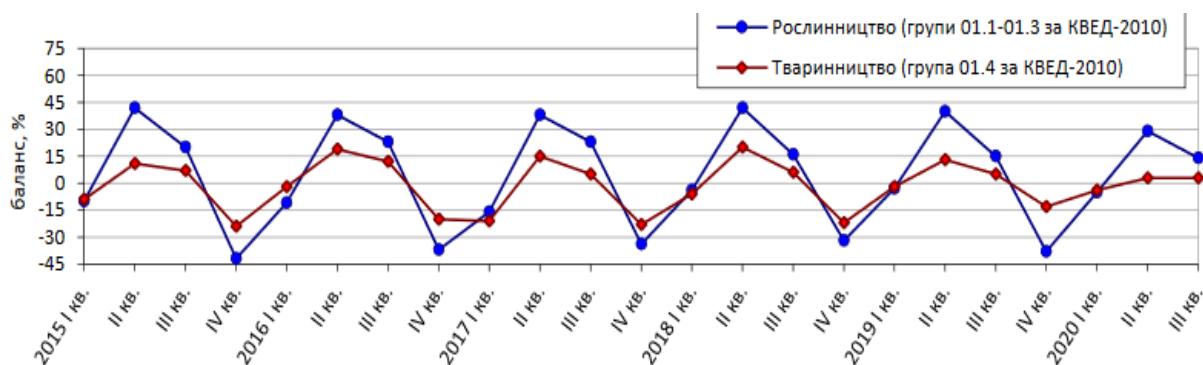

Рис. 2.16 Очікувані зміни кількості працівників

Як видно, з рис. 2.16 очікується, що кількість працівників, за рослинництвом знизиться, в той час, коли за тваринництвом залишиться приблизно на тому ж рівні.

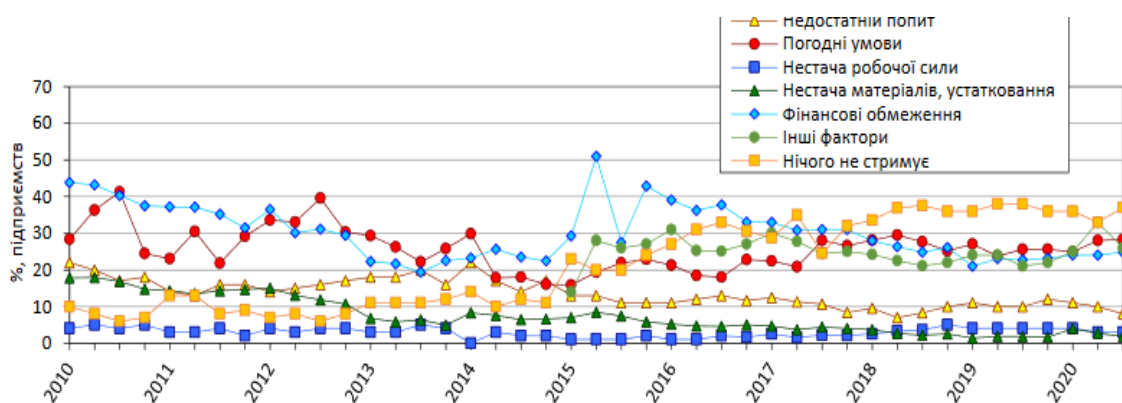

Рис. 2.17 Фактори, що стримують сільськогосподарську діяльність

Рис. 2.17 показує, що найбільше стримує сільськогосподарську діяльність недостатній попит та погодні умови. Найменший вплив мають нестача устаткування та нестача робочої сили.

Далі розглянемо очікування промислових підприємств (рис. 2.18; 2.19).

Промислові підприємства, що виробляють промислову продукцію у визначених обсягах згідно с заданою технологією.

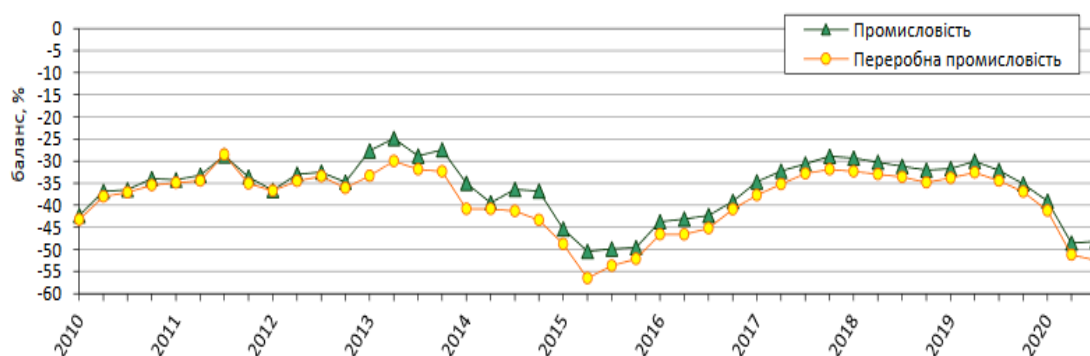

Рис. 2.18 Оцінка обсягу замовлень на виробництво продукції

Рис. 2.18 свідчить про те, що і у промисловості і у переробній промисловості йде зменшення обсягу замовлень.

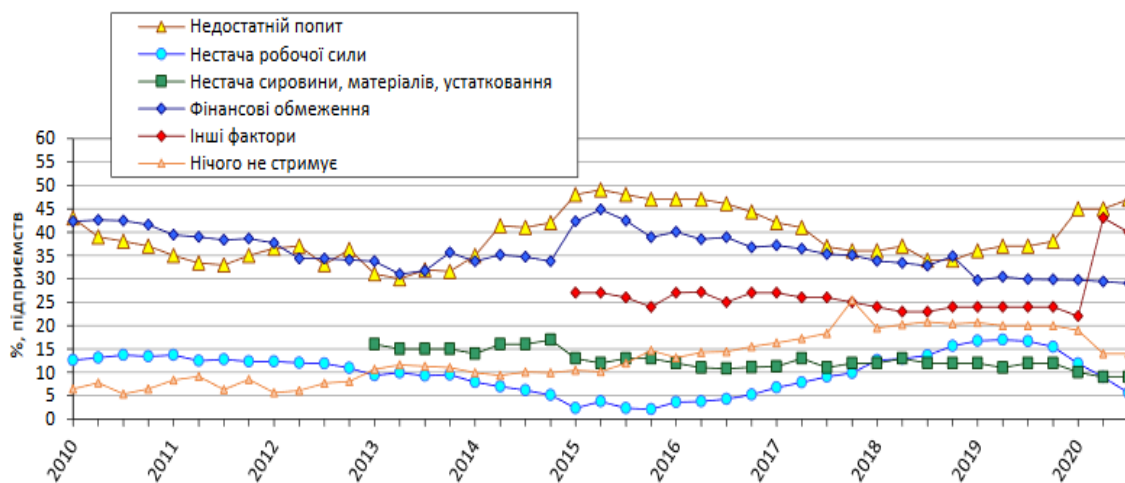

Рис. 2.19 Фактори, що стримують промислове виробництво

Рис. 2.19 показує, що найбільше стримує промислове виробництво недостатній попит та інші фактори. Найменший вплив має нестача робочої сили та нестача сировини.

Далі розглянемо очікування будівельних підприємств (рис. 2.20; 2.21).

Будівельне підприємство це підприємство, що спеціалізується на виконанні будівельної продукції та будівельних послуг.

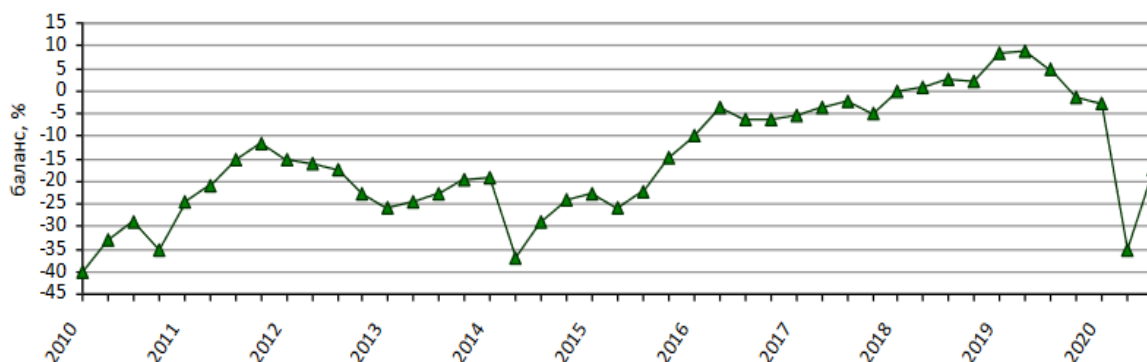

Рис.2.20 Очікувані зміни кількості працівників в будівельній діяльності

Рис. 2.20 свідчить про те, що будівельні підприємства очікують, що кількість працівників буде зростати.

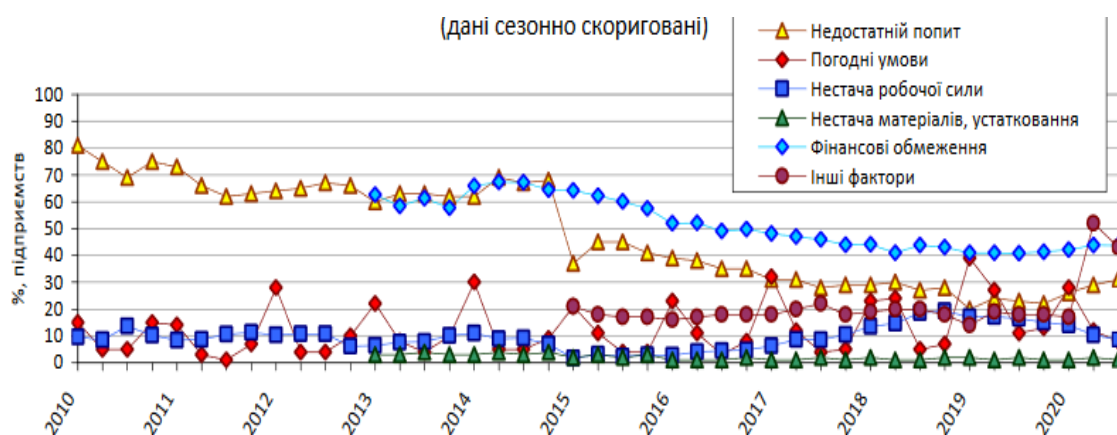

Рис. 2.21 Фактори, що стримують будівельну діяльність

Рис. 2.21 демонструє, що найбільше стримують будівельну діяльність фінансові обмеження та інші фактори. Найменший вплив мають нестача робочої сили та нестача матеріалів.

Розглянемо очікування підприємств роздрібної торгівлі (рис. 2.22; рис. 2.23).

Підприємства роздрібної торгівлі займаються торгівлею та виконанням певних послуг, де покупець є кінцевим споживачем, фізичною чи юридичною особою.

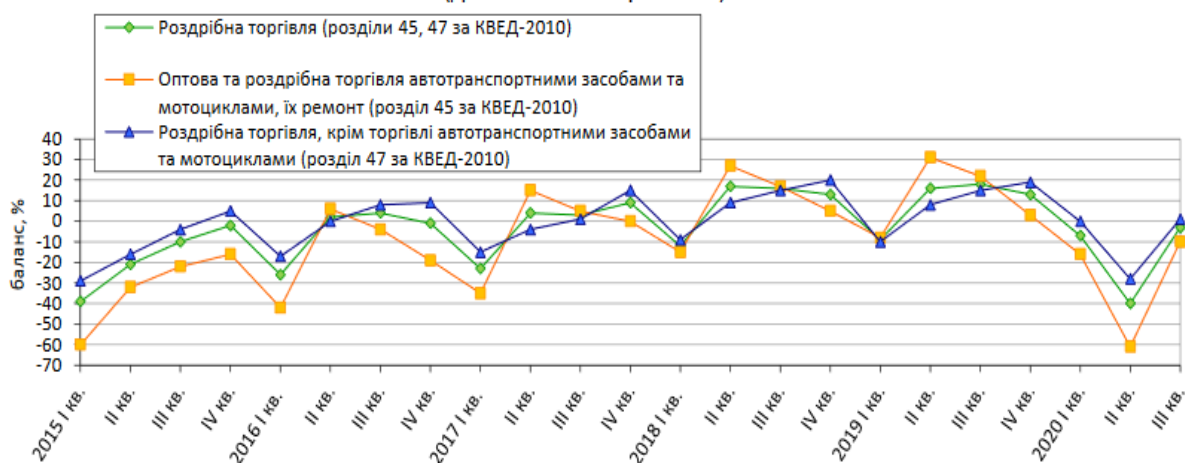

Рис. 2.22 Очікувані зміни обсягу замовлень у роздрібній торгівлі

Загалом, з рис. 2.22 видно, що для усіх видів роздрібної торгівлі очікується збільшення обсягу замовлень.

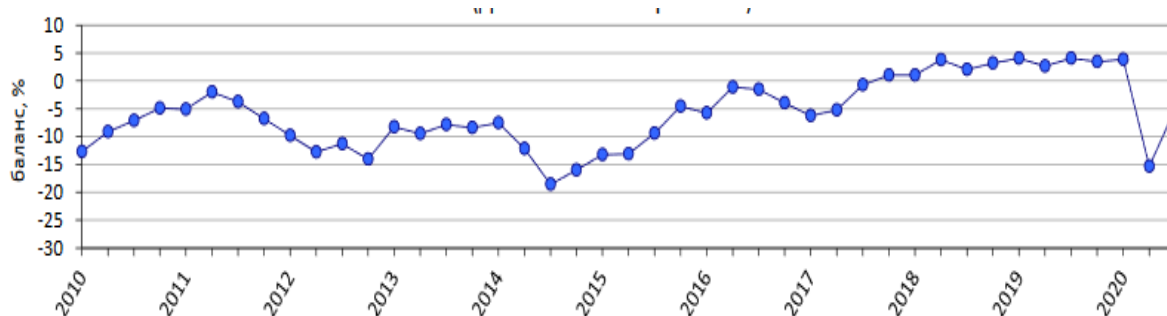

Рис. 2.23 Очікувані зміни кількості працівників у роздрібній торгівлі

Рис. 2.23 показує, що очікується збільшення кількості працівників у сфері роздрібної торгівлі.

Також, розглянемо очікування сфери послуг (рис. 2.24; 2.25).

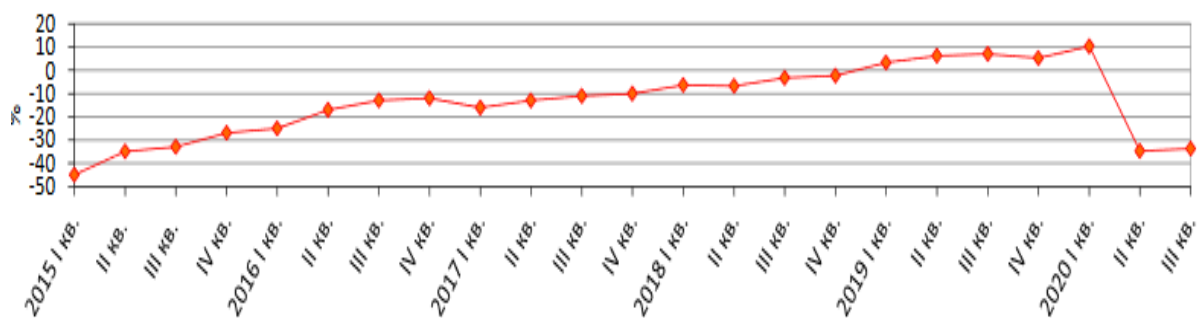

Рис. 2.24 Індикатор ділової впевненості у сфері фінансових послуг

Сфера послуг це сектор економіки, що включає економічну діяльність пов'язану з послугами.

Рис. 2.24 демонструє, що очікується зниження індикатора ділової впевненості у сфері фінансових послуг.

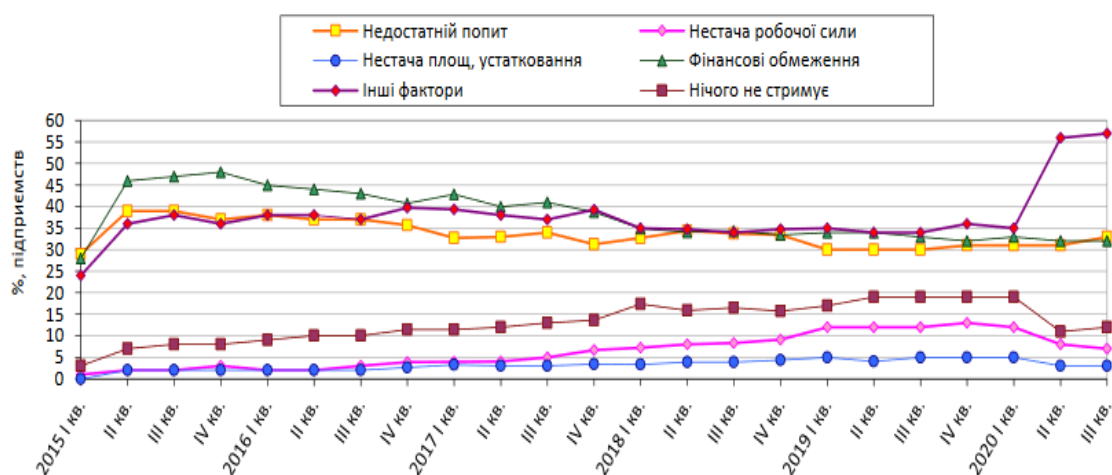

Рис. 2.25 Фактори, що стримують діяльність у сфері послуг

Рис. 2.25 показує, що найбільше стримує діяльність у сфері послуг інші фактори, недостатній попит та фінансові обмеження. Найменший вплив мають нестача площ та нестача робочої сили.

Розглянемо рейтинг факторів, що стримують діяльність різних підприємств, фактору з найбільшим впливом до фактору з найменшим впливом (табл. 2.8).

Рейтинг діяльності за підприємствами

Вид підприємства	Рейтинг факторів
Сільськогосподарські	Погодні умови, інші фактори, фінансові обмеження, недостатній попит, нестача робочої сили, нестача матеріалів та устаткування
Промислове виробництво	Недостатній попит, інші фактори, фінансові обмеження, нестача сировини, матеріалів та устаткування, нестача робочої сили
Будівельна діяльність	Фінансові обмеження, інші фактори, недостатній попит, нестача робочої сили, нестача матеріалів та устаткування
Сфера послуг	Інші фактори, недостатній попит, фінансові обмеження, нестача робочої сили, нестача площ та устаткування

Таким чином, можна зробити висновок, що здебільшого на підприємництво за усіма галузями значний вплив має недостатній попит. Отже, необхідно розвивати підприємництво та робити його більш привабливим для вітчизняних та закордонних споживачів аби стимулювати попит.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2

У другому розділі дипломної роботи було надано характеристику бази практики.

Було проведено світове порівняння основних показників підприємництва України з країнами Європи (Польща, Німеччина, Франція, Болгарія та Угорщина). Було визначено, що серед європейських країн Україна має найнижчі показники легкості ведення бізнесу, конкурентоспроможності, сприйняття корупції, економічної свободи, дотримання прав власності та глобального індексу підприємництва. Це все свідчить про те, що Україна серед країн Європи не є привабливою для бізнесменів і через це, багато підприємців надають перевагу відкриттю бізнесу закордоном, аніж на батьківщині.

Також, було проведено дослідження показників підприємництва України за регіонами. За усіма областями кількість підприємств та суб'єктів господарювання збільшилася порівняно з 2013 роком. У 2019 році показники індикатора ділової впевненості в будівництві, індикатор ділової впевненості у роздрібній торгівлі, індикатор впевненості у сфері послуг та індикатор споживчої впевненості мають кращі показники відповідних індикаторів у 2017 році. Проте, індикатор ділової впевненості в переробній промисловості у 2019 році на 0,1 менше ніж у 2017 році.

Було визначено, що спрямованість державної політики надає недостатньо уваги підприємництву країни. Законодавча база здійснює значний вплив на підприємців, що не дає можливості багатьом підприємцям розвивати свій бізнес. Важливо на законодавчому рівні полегшити тягар підприємців, щоб Україна могла гідно конкурувати з іншими країнами Європи.

РОЗДІЛ 3

МОДЕЛЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА

3.1 Моделювання прогнозування тенденцій розвитку підприємництва в Україні

Задля визначення майбутнього стану підприємництва доцільно спрогнозувати основні показники, що характеризують стан підприємництва України на міжнародній арені.

Прогнозувати будемо основні показники стану міжнародного підприємництва, такі як: легкість ведення бізнесу, сприйняття корупції, індекс економічної свободи, індекс дотримання прав власності, конкурентоспроможність та глобальний індекс підприємництва.

Вихідні дані для прогнозування наведено на рис. 3.1.

	1 Міжнародний рейтинг сприйняття корупції	2 Індекс економічної свободи	3 Міжнародний індекс дотримання прав власності	4 Global entrepreneu rship index	5 Легкість ведення бізнесу	6 Міжнародний рейтинг конкурентоспро можності
2013	25	46,3	4,2	34,2	63,7	53,7
2014	26	49,3	4,3	33,8	63,9	53,9
2015	27	46,9	3,9	33,6	64,2	54,2
2016	29	46,8	3,9	33,5	65,4	53,8
2017	30	48,1	3,42	26,87	68,1	54
2018	32	51,9	4,28	26,78	69,1	57
2019	30	52,3	4,43	25,2	70,21	56,99

Рис. 3.1 Вихідні дані

Для початку спрогнозуємо показник сприйняття корупції на три роки вперед (рис. 3.2).

Exp. smoothing: S0=24,58 T0=,8333 (Spreadsheet1) Lin.trend,no season; Alpha= ,100 Gamma=,100 Міжнародний рейтинг сприйняття корупції			
Case	Міжнародний рейтинг сприйняття корупції	Smoothed Series	Resids
1	25,00000	25,41667	-0,416667
2	26,00000	26,20417	-0,204167
3	27,00000	27,01087	-0,010875
4	29,00000	27,83680	1,163196
5	30,00000	28,79177	1,208228
6	32,00000	29,76332	2,236675
7	30,00000	30,86009	-0,860090
8		31,63858	
9		32,50307	
10		33,36757	

Рис. 3.2 Прогнозне значення показника сприйняття корупції

З рис. 3.2 можна зрозуміти, що у 2020 році показник сприйняття корупції буде складати 31,63, у 2021 році 32,5, а у 2022 році 33,37. Таким чином, можна зробити висновок, що ситуація з корупцією у країні повинна потрохи покращуватися, тобто, її рівень буде зменшуватися.

Далі спрогнозуємо показники індексу економічної свободи (рис. 3.3).

Exp. smoothing: S0=44,87 T0=1,065 (Spreadsheet1) Expon.trend,no season; Alpha= ,100 Gamma=,100 Індекс економічної свободи			
Case	Індекс економічної свободи	Smoothed Series	Resids
1	46,30000	47,77646	-1,4765
2	49,30000	50,69924	-1,3992
3	46,90000	53,80381	-6,9038
4	46,80000	56,44929	-9,6493
5	48,10000	58,86834	-10,7683
6	51,90000	61,20404	-9,3040
7	52,30000	63,73569	-11,4357
8		66,06860	
9		69,73816	
10		73,61154	

Рис. 3.3 Прогнозне значення індексу економічної свободи

З рис. 3.3 видно, що у 2020 році показник індексу економічної свободи буде складати 66,06, у 2021 році 69,73, а у 2022 році – 73,61. Таким чином, можна зробити висновок, що такими темпами Україна перейде від стану

«загалом не вільних країн» до «загалом вільні», що позитивно позначиться на підприємстві у державі.

Далі розглянемо прогностні значення показників індексу дотримання прав власності (рис. 3.4).

Exp. smoothing: S0=4,151 T0=1,024 (Spreadsheet1) Expon.trend,no season; Alpha= ,100 Gamma=,100 Міжнародний індекс дотримання прав власності			
Case	Міжнародний індекс дотримання прав власності	Smoothed Series	Resids
1	4,200000	4,249706	-0,04971
2	4,300000	4,345292	-0,04529
3	3,900000	4,443131	-0,54313
4	3,900000	4,486829	-0,58683
5	3,420000	4,521114	-1,10111
6	4,280000	4,492642	-0,21264
7	4,430000	4,551979	-0,12198
8		4,620377	
9		4,702403	
10		4,785886	

Рис. 3.4 Прогностні значення індексу дотримання прав власності

Рис. 3.4 свідчить про те, що дотримання прав власності у країні поступово буде покращуватися. У 2020 році показник складатиме 4,62, у 2021 – 4,7, а у 2022 році – 4,78. Даний показник формується правового та політичного середовища та прав власності на фізичну та інтелектуальну власність, тобто загалом, ситуація у державі буде покращуватися.

Далі спрогнозуємо показник глобального індексу підприємництва (рис. 3.5).

Рис. 3.5 демонструє, що у 2020 році показник складатиме 34,658, у 2021 році – 34,657, а у 2022 році – 34,657. Таким чином, можна зробити висновок, що з роками, держава буде все менше виділяти кошти на розвиток підприємництва, що негативно позначиться на загальному стані підприємництва.

Exp. smoothing: S0=41,70 T0=-15,0 (Spreadsheet1) Damped trend,no season; Alpha= ,100 Gamma=,100 Phi=,100 Global entrepreneurship index			
Case	Global entrepreneurship index	Smoothed Series	Resids
1	34,20000	40,20000	-6,0000
2	33,80000	39,44400	-5,6440
3	33,60000	38,85836	-5,2584
4	33,50000	38,32514	-4,8251
5	26,87000	37,83706	-10,9671
6	26,78000	36,72883	-9,9488
7	25,20000	35,72285	-10,5228
8		34,65893	
9		34,65777	
10		34,65765	

Рис. 3.5 Прогнозні значення глобального індексу підприємництва

Далі розглянемо прогнозне значення показника легкості ведення бізнесу (рис. 3.6).

Exp. smoothing: S0=63,60 T0=1,003 (Spreadsheet1) Expon.trend,no season; Alpha= ,100 Gamma=,100 Легкість ведення бізнесу			
Case	Легкість ведення бізнесу	Smoothed Series	Resids
1	63,70000	63,79992	-0,099922
2	63,90000	63,98921	-0,089210
3	64,20000	64,17927	0,020731
4	65,40000	64,38116	1,018845
5	68,10000	64,69403	3,405971
6	69,10000	65,28177	3,818229
7	70,21000	65,95168	4,258320
8		66,71178	
9		67,04773	
10		67,38537	

Рис. 3.6 Прогнозне значення легкості ведення бізнесу

З рис. 3.6 можна зробити висновок, що у 2020 році показник сягне 66,71, у 2021 році – 67,04, а у 2022 році – 67,38. Таким чином, можна зробити висновок, що загальна ситуація з легкістю ведення бізнесу за наступні декілька років не буде матиме сильних змін.

Крім того, спрогнозуємо показник конкурентоспроможності країни (рис.3.7).

Exp. smoothing: S0=53,60 T0=1,004 (Spreadsheet1) Expon.trend,no season; Alpha= ,100 Gamma=,100 Міжнародний рейтинг конкурентоспроможності			
Case	Міжнародний рейтинг конкурентоспроможності	Smoothed Series	Resids
1	53,70000	53,79991	-0,099907
2	53,90000	53,98925	-0,089249
3	54,20000	54,17947	0,020534
4	53,80000	54,38161	-0,581610
5	54,00000	54,51823	-0,518232
6	57,00000	54,65651	2,343491
7	56,99000	55,10606	1,883943
8		55,53021	
9		55,76698	
10		56,00475	

Рис. 3.7 Прогнозний показник конкурентоспроможності

Рис. 3.7 демонструє, що у 2020 році показник конкурентоспроможності буде складати 55,53, у 2021 році – 55,76, а у 2022 році – 56,005. Таким чином, можна зробити висновок, що у наступні декілька років конкурентоспроможність України на світовій арені значно не зміниться.

Загалом, можна зрозуміти що у наступні декілька років показники сприйняття корупції, економічної свободи та дотримання прав власності будуть потрохи покращуватися, що матиме позитивний вплив на підприємництво у країні. Показники легкості ведення бізнесу та конкурентоспроможності не зазнають значних змін, тобто позиція України в даних аспектах на світовій арені не покращиться. Проте, буде відбуватися зменшення показника глобального індексу підприємництва, тобто держава буде виділяти менше ресурсів на розвиток підприємництва, що не є позитивним для вітчизняних підприємців.

3.2 Розвиток середнього та малого бізнесу: оцінка та прогноз тенденцій

Малий бізнес сьогодні – це соціально-економічний фундамент, без якого не може стало розвиватися будь-яка інноваційно-орієнтована, а особливо європейська держава. Малий бізнес багато в чому визначає темпи економічного

зростання, структуру і якість внутрішнього валового продукту (ВВП). Основна його функція, яка є надзвичайно важливою - соціальна. Це створення робочих місць, професійне навчання [56].

Надзвичайно важлива роль малого підприємництва в згладжуванні коливань економічної кон'юнктури, за його посередництва відбувається збалансування попиту та пропозиції, особливо в умовах кризових ситуацій. Велика роль малих та середніх у впровадженні інновацій. І звичайно, найголовніше завдання – формування стійкого прошарку середнього класу у вигляді власників бізнесу та головних менеджерів. Це фактично формування інтелектуальної еліти нації, а це вже основа для формування фінансової еліти [56].

Для того щоб країна досягла значних успіхів в економічному поступі, треба створити умови для розвитку малого та середнього бізнесу. Та за дуже незрозумілих причин останнім часом ставлення до підприємців в Україні є неоднозначним. Розробка та прийняття Податкового кодексу в частині розвитку малого та середнього бізнесу взагалі відірвані від реалій життя простого люду.

Доля великих підприємств в загальній кількості підприємств держави є досить незначною. Частка малих підприємств забезпечує приблизно 70 % працездатного населення роботою. Понад 85 % молодих людей розпочинають свою трудову кар'єру або наймаючись в невеликі компанії, або засновуючи власну справу [12].

Малий та середній бізнес є основою економіки. По-перше, малий та середній бізнес має більший обсяг реалізації продукції ніж великі підприємства. По-друге, малий та середній бізнес сплачує більше податків та створюють більше робочих місць.

За останні роки у середньому та малому бізнесі зменшується кількість реєстрації нових підприємства, проте, сповільнюється і їх ліквідація

Якщо звернути увагу на структуру економіки більшості країн ЄС то можна побачити, що малий бізнес займає там перші позиції, тому що налічує велику кількість суттєвих переваг. Малі підприємства швидко адаптуються до

змін кон'юнктури ринку, мають високий рівень гнучкості, можуть конкурувати в галузях та блискавично реагують на потреби споживачів. Вони становлять левову частину соціально-економічного розвитку Європи: більш ніж 20 млн. підприємств, на які припадає 57% загального обороту, 53% доданої вартості та близько 70% зайнятих [58].

У якості прикладу успішної підприємницької діяльності є позиції країн у Світовому рейтингу *Doing Business*, який проводиться Світовим Банком. За допомогою цього рейтингу можна оцінити простоту здійснення підприємницької діяльності, тобто, перш за все, легкість ведення бізнесу, швидкість отримання дозволів без різноманітних бюрократичних зволікань та хабарництва, реєстрація власності, захист прав інвесторів, сплата податків. Хоч Україна і піднялася аж на сім сходинок вгору, вона все ще залишається на досить низьких позиціях. Натомість перші місця в рейтингу, згаданому вище, займають Данія, Сінгапур, Нова Зеландія. Це свідчить про те, що ці країни мають ефективну державну підтримку малого та середнього бізнесу [12].

Нажаль сектор малого бізнесу в Україні у наш час не відіграє в національній економіці такої ж важливої ролі, як в економічно розвинутих країнах Європи. Підприємства в Україні намагаються вижити, вони борються за своє існування, постійно змушені адаптуватися до поточних умов ринку. Малий і середній бізнес в Україні приносить 55% валового внутрішнього продукту в економіку країни, зокрема частка малого бізнесу 16% ВВП. Але якщо подивитися в іншому вимірі, то великі і середні підприємства в Україні — це 73% ВВП, тобто мікро- і малі підприємства в Україні — це всього 16% ВВП. В Європі – удвічі більше. Кількість підприємств в Україні трохи більше, ніж в Європі, але в той же час ефективність їх в 10 разів нижче [67].

Для того щоб подолати проблему неефективності підприємств треба, перш за все, швидко покращити бізнес-клімат, для того щоб наша продукція змогла конкурувати із європейською. Досить важливо, щоб саме українська влада посприяла створенню сприятливих умов для ведення бізнесу. Важливий крок в цьому напрямку зробив Президент України Володимир Зеленський

ініціювавши урядову Програму видачі дешевих кредитів під 5-7-9% річних для нових або чинних бізнесів за участю державних банків та можливість подальшого розширення такої програми. Якщо всі виконавці цієї президентської ініціативи в Уряді будуть ефективно і якісно виконувати це завдання, то можна буде повірити розрахункам Мінекономіки, що у короткостроковій перспективі ця Програма створить 90 тисяч нових робочих місць, а в довгостроковій перспективі, програма дешевих кредитів сприятиме надходженню 8 млрд. грн. інвестицій у малий бізнес. Загальну ж суму виданих в межах програми дешевих кредитів в уряді очікують на рівні 30 млрд. грн.. Це дуже важливе рішення, таке необхідне для стимулювання розвитку українського підприємництва. Але в сукупності з цим і всі новації - дадуть ще швидше якісний результат. Найголовніша причина, що гальмує розвиток малого підприємництва в Україні, - це недосконалість податкового законодавства, тому що понад половину доходів підприємств вилучається у вигляді різноманітних податків та платежів.

Реформування податкової системи повинно передбачати запровадження простої, зрозумілої системи нарахувань та сплати податків, скорочення кількості податків, удосконалення системи обчислення податкових зобов'язань та інше. Ситуація може бути покращена лише при впровадженні нових законодавчих норм шляхом прийняття системних змін. Останні роки Асоціація платників податків України працює над створенням Податкового Кодексу Розвитку, який підтримано 82 громадськими об'єднаннями України. Цими ГО ще у 2016 році створено Українську Раду Бізнесу, і саме наша Асоціація є одним із фундаторів її створення. Податковий Кодекс покликаний забезпечити гідні умови для становлення та пріоритетного розвитку національного підприємництва та розквіту України. Основні його положення базуються саме на вимогах сьогодення, згідно з якими податкова система України має бути гнучкою і швидко реагувати на зміни в суспільстві і економіці. Положення Кодексу включають: заміна податку на прибуток підприємств податком на виведений капітал, заміна моделі оподаткування майна, а головне, на що чекає

бізнес, - це значне зниження важкого тягаря для них це податкового навантаження на фонд оплати праці, запровадження одночасно оптимальної моделі податкової амністії - особливого порядку декларування фізичними особами майнового стану, активів (доходів), які не задекларовано у минулих періодах [61].

Прийняття нового Податкового Кодексу Розвитку докорінно змінить систему оподаткування в державі, сприятиме добровільній сплаті податків, забезпечить повноту надходження коштів до бюджетів усіх рівнів, тим самим допоможе країні вийти на новий, європейський рівень життя. При цьому платники податків повинні бути впевненими у тому, що сплачені податки використовуються державою максимально ефективно на користь кожного громадянина та країни. Прийняття лише одного Податкового Кодексу недостатньо для розвитку економіки в Україні, необхідно проводити комплексну політику реформування, зокрема, невідкладно створити новий єдиний орган, який буде розслідувати економічні злочини – Бюро фінансових розслідувань, концепцію якої Асоціація публічно і послідовно пропонує вже протягом останніх чотирьох років. Створення такого органу принципово змінить ситуацію для бізнесу, бо вона буде не силовою структурою, а в першу чергу аналітичною державною службою. Лише шляхом проведення зазначених комплексних реформ можна створити необхідні умови для детінізації економіки, поліпшення інвестиційного клімату та розвитку бізнесу і економіки в цілому [61].

Таким чином, постає питання про дослідження тенденцій розвитку малого та середнього бізнесу в Україні. Для цього проведемо дослідження тенденції розвитку малого та середнього підприємництва (рис. 3.8).

Для початку розглянемо тренди зміни кількості підприємств малого та середнього бізнесу.

Рис. 3.8 свідчить про те, що в останні роки знову з'являється тенденція до збільшення кількості підприємств у малому та середньому бізнесі.

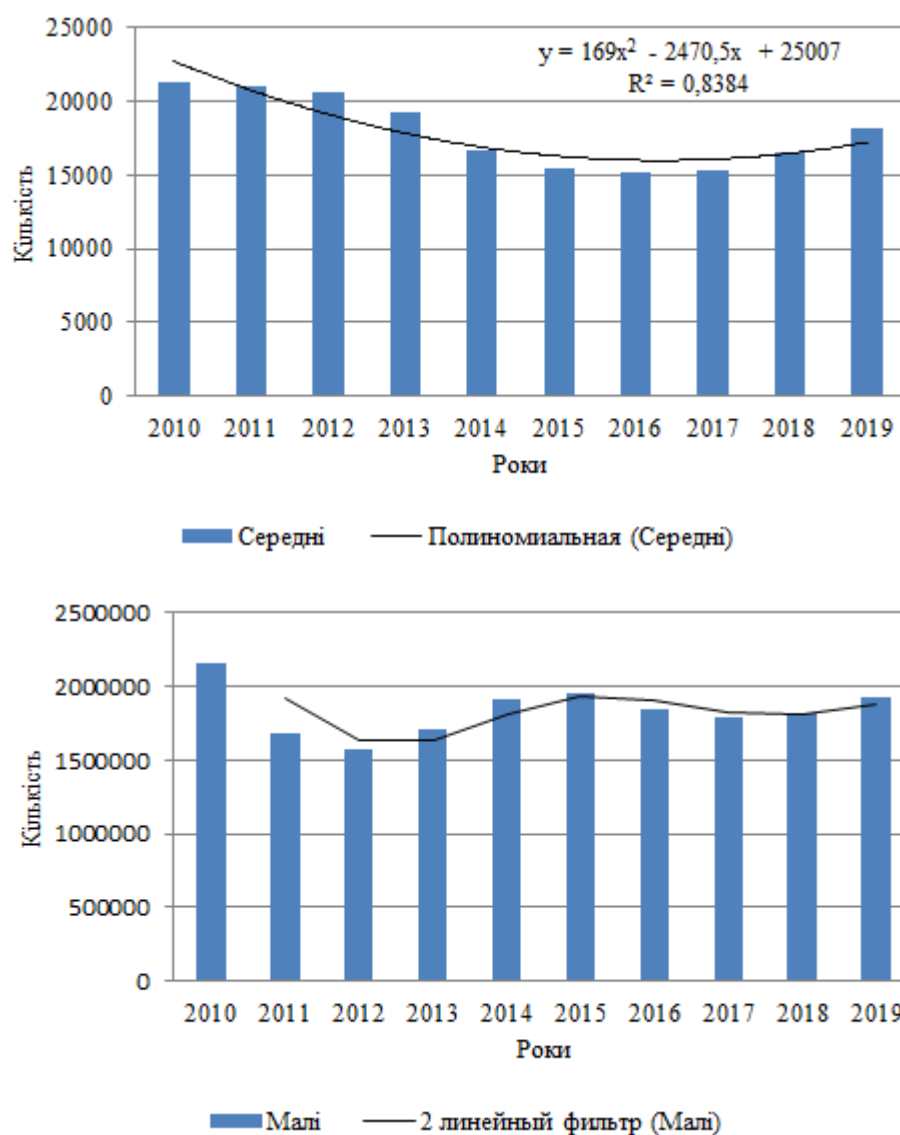
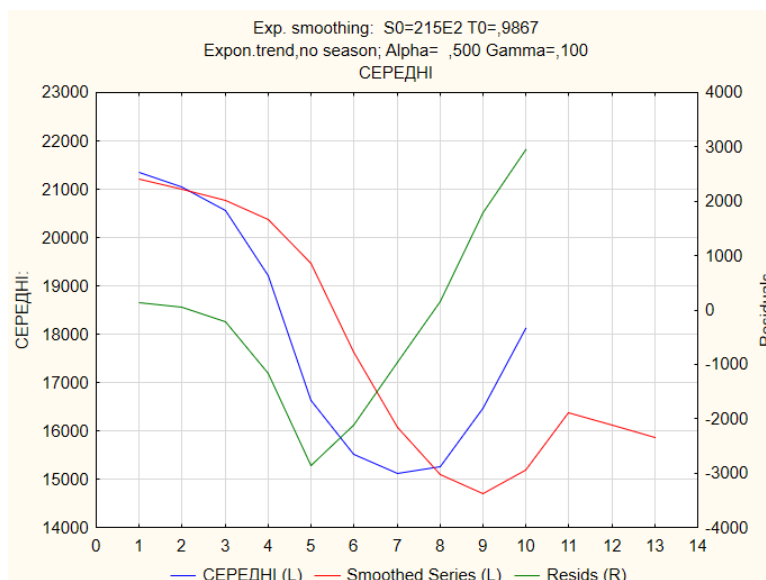

Рис. 3.8 Тренди зміни кількості підприємств малого та середнього бізнесу в Україні

Для початку, побудуємо декілька варіантів трендів з різним показником коефіцієнту альфа задля того, щоб визначити за яких умов середня абсолютна відсоткова похибка буде мати найменше значення.

Для початку, побудуємо тренд з коефіцієнтом альфа рівному 0,5 (рис. 3.9).

Середні
підприємства

Малі
підприємства

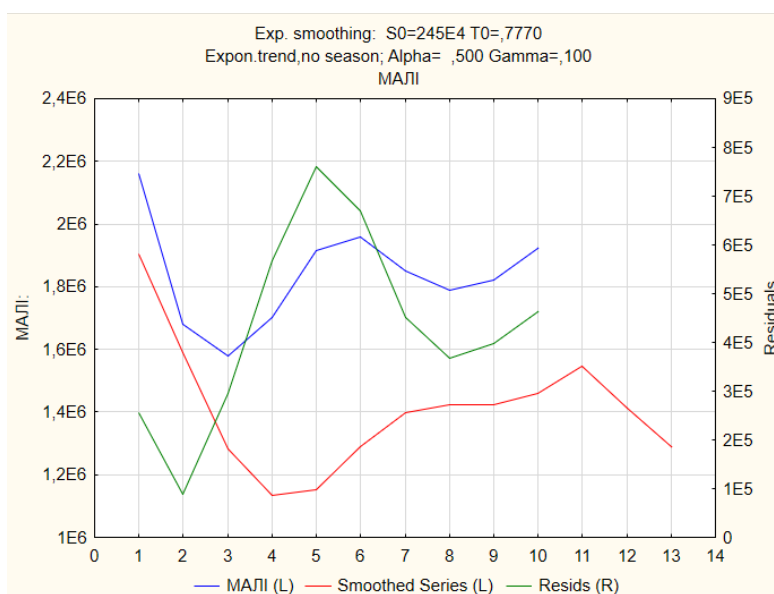

Рис. 3.9 Тренд з коефіцієнтом альфа 0,5

Розглянемо похибки для даного варіанту тренду (рис. 3.10).

Exp. smoothing: S0=215E2 T0=,9867 (Spreadsheet1) Expon.trend,no season; Alpha= ,500 Gamma=,100 СЕРЕДНІ	
Summary of error	Error
Mean error	-222,8674321
Mean absolute error	1240,7367970
Sums of squares	26881754,9317277
Mean square	2688175,4931728
Mean percentage error	-1,5284544
Mean abs. perc. error	7,3395177

Середні
підприємст
ва

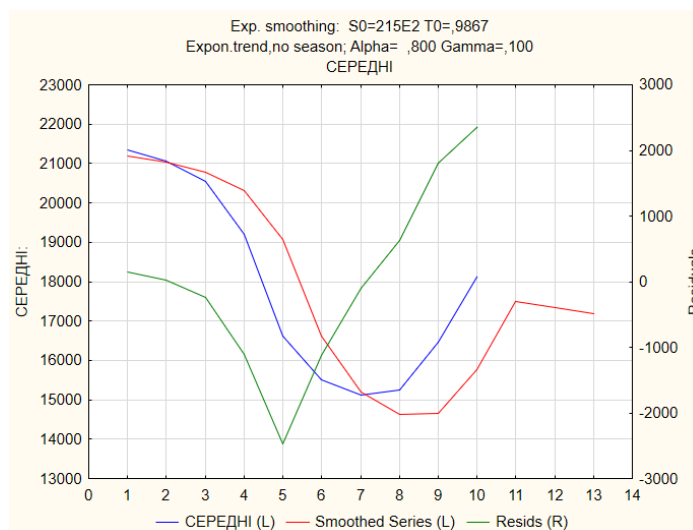
Exp. smoothing: S0=245E4 T0=,7770 (Spreadsheet1) Expon.trend,no season; Alpha= ,500 Gamma=,100 МАЛІ	
Summary of error	Error
Mean error	4,315814E+05
Mean absolute error	4,315814E+05
Sums of squares	2,219292E+12
Mean square	2,219292E+11
Mean percentage error	2,338274E+01
Mean abs. perc. error	2,338274E+01

Малі
підприємст
ва

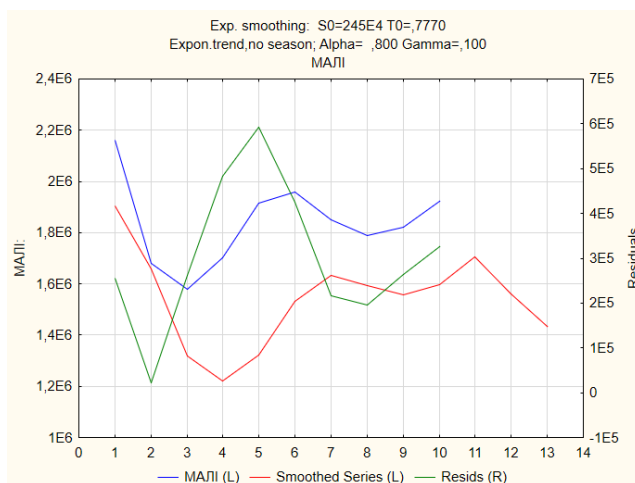
Рис. 3.10 Похибка МАРЕ для коефіцієнту 0,3

З рис. 3.10 видно, що при даному коефіцієнті для середніх підприємств показник абсолютної середньої відсоткової похибки дорівнює 7,34, а для малих підприємств 2,34.

Тепер розглянемо варіант тренду з коефіцієнтом 0,8 (рис. 3.11).

Середні
підприємства

Малі
підприємства

Рис. 3.11 Тренд з коефіцієнтом альфа 0,8

Розглянемо похибку для даного тренду (рис.3.12).

		Exp. smoothing: S0=215E2 T0=,9867 (Spreadsheet1) Expon.trend,no season; Alpha= ,800 Gamma=,100 СЕРЕДНІ			Середні підприємства
Summary of error	Error				
Mean error	-7,5278332				
Mean absolute error	998,1406760				
Sums of squares	17852006,1578354				
Mean square	1785200,6157835				
Mean percentage error	-0,0776502				
Mean abs. perc. error	5,8475333				

		Exp. smoothing: S0=245E4 T0=,7770 (Spreadsheet1) Expon.trend,no season; Alpha= ,800 Gamma=,100 МАЛІ			Малі підприємства
Summary of error	Error				
Mean error	3,042255E+05				
Mean absolute error	3,042255E+05				
Sums of squares	1,160058E+12				
Mean square	1,160058E+11				
Mean percentage error	1,648106E+01				
Mean abs. perc. error	1,648106E+01				

Рис. 3.12 Похибка MAPE для альфа 0,8

В даному випадку, середня абсолютна відсоткова похибка для середніх підприємств складає 5,84, а для малих 1,65. Оскільки в даному випадку показники похибки менші, то саме цей тренд ми будемо використовувати для прогнозування.

Проведемо прогнозування показників малого та середнього підприємництва на 3 роки уперед (рис. 3.13).

Рис. 3.13 демонструє, що у 2020 році кількість середніх підприємств буде складати 17496,05, у 2021 році – 17334,88, а у 2022 році – 17175,19.

Кількість малих підприємств у 2020 році буде складати 1703884, у 2021 році – 1562721, а у 2022 році – 1433253.

Exp. smoothing: S0=215E2 T0=,9867 (Spreadsheet1) Expon.trend,no season; Alpha= ,800 Gamma=,100 СЕРЕДНІ			
Case	СЕРЕДНІ	Smoothed Series	Resids
1	21343,00	21200,52	142,48
2	21059,00	21042,19	16,81
3	20551,00	20787,96	-236,96
4	19210,00	20317,98	-1107,98
5	16618,00	19083,45	-2465,45
6	15510,00	16630,84	-1120,84
7	15113,00	15210,11	-97,11
8	15254,00	14620,94	633,06
9	16476,00	14666,70	1809,30
10	18129,00	15777,59	2351,41
11		17496,05	
12		17334,88	
13		17175,19	

Середні
підприємства

Exp. smoothing: S0=245E4 T0=,7770 (Spreadsheet1) Expon.trend,no season; Alpha= ,800 Gamma=,100 МАЛІ			
Case	МАЛІ	Smoothed Series	Resids
1	2161999	1905767	256232,4
2	1679902	1657724	22178,3
3	1578878	1317271	261607,1
4	1702201	1219265	482936,1
5	1915046	1323044	592002,2
6	1958385	1533451	424933,9
7	1850034	1634407	215627,0
8	1789406	1593038	196368,5
9	1822671	1558197	264473,7
10	1922978	1597082	325895,7
11		1703884	
12		1562721	
13		1433253	

Малі
підприємства

Рис. 3.13 Прогнозні значення малих та середніх підприємств

Таким чином, можна зробити висновок, що малі та середні підприємства є основою підприємництва та розвитку економіки, саме тому вкрай важливо стимулювати та підтримувати малий та середній бізнес. Проте, такими темпами кількість малих та середніх підприємств буде постійно зменшуватися, що матиме негативні наслідки для економіки держави.

3.3. Аналіз особливості розвитку підприємництва в регіонах України

Для дослідження стану підприємництва у регіонах України скористаємося кластерним аналізом, та проведемо кластеризацію регіонів за показниками 2013 та 2019 років. Вихідні дані для кластеризації можна побачити на рис. 3. 14

	2013				
	Кількість підприємств	занятих працівників	Підприємства які	Підприємства які	занятих працівників
Вінницька	7982	157,3	59	41	235792
Волинська	5202	108,2	56,8	43,2	163995
Дніпропетровська	27383	739,9	57,2	42,8	922672
Донецька	27385	855,6	62,3	37,7	1062270
Житомирська	6329	121,6	54,7	45,3	177359
Закарпатська	5793	86,9	64,9	35,1	148531
Запорізька	14588	293	59,6	40,4	390683
Івано-Франківська	7658	93,8	68,5	31,5	157726
Київська	15256	367,1	60,3	39,7	461449
Кіровоградська	6782	103,3	63,4	36,6	151770
Луганська	10926	336	60,3	39,7	445054
Львівська	20343	356,3	61,7	38,3	482181
Миколаївська	11227	134,9	61,7	38,3	199287
Одеська	24972	352	56,9	43,1	490488
Полтавська	9565	233,6	59,5	40,5	316864
Рівненська	5098	92,5	55,4	44,6	149839
Сумська	5380	125,5	56,2	43,8	171605
Тернопільська	4729	82,8	61,2	38,8	135205
Харківська	25792	440,5	57,4	42,6	611620
Херсонська	7179	95	57,5	42,5	152282
Хмельницька	6489	115,9	60,4	39,6	179602
Черкаська	7298	144,4	61,5	38,5	212812
Чернівецька	5313	56,2	66	34	104290
Чернігівська	5183	109,1	56,6	43,4	166036
м.Київ	86314	1528,7	57,4	42,6	1851298

	2019				
	Кількість підприємств	працівників на	Підприємства	Підприємства	Кількість працівників
Вінницька	10295	177,4	1815,8	1875,6	280173
Волинська	6292	119,3	810,5	1128,3	186797
Дніпропетровська	31191	656,8	25889,3	14383,3	864755
Донецька	10299	276,9	4388,3	23171,6	373260
Житомирська	7306	131,4	832,2	1138,9	209043
Закарпатська	6388	92,8	679	943,9	166149
Запорізька	15652	269,6	4692,3	8860,1	374491
Івано-Франківська	8595	109,5	1170,8	4361,6	196851
Київська	21077	328,8	6719	6464,7	465297
Кіровоградська	8755	110,6	743,6	812,1	162385
Луганська	3732	66,9	603,4	8009	98780
Львівська	20480	363,4	3543,9	3995,8	549559
Миколаївська	12278	134,3	2479,4	5282,6	199505
Одеська	25871	295,6	5015	6468,4	468318
Полтавська	11439	220	8384,2	2133,4	317091
Рівненська	5956	104,2	874,2	3485,7	175007
Сумська	6222	124,9	1564,5	1715	190717
Тернопільська	5092	91,1	629,9	1351	152021
Харківська	25051	403,5	4228,3	4055,3	636010
Херсонська	8511	89,6	1093,4	926,8	150370
Хмельницька	7864	126,8	818,6	1763,7	219499
Черкаська	9709	147,5	1416,1	3292,3	231319
Чернівецька	4235	58,3	211,3	371	121729
Чернігівська	6443	118,7	1661,5	319,1	178615
м.Київ	101864	1789,6	182084,9	126852,2	2177772

Рис. 3.14 Вихідні дані

Для проведення якісної кластеризації необхідно провести нормування показників (рис. 3.15)

	Кількість підприємств	запитих працівників	Підприємства які	Підприємства які	запитих працівників
Вінницька	-0,3818336	-0,38846	-0,2494902	0,24949024	-0
Волинська	-0,5470564	-0,53759	-0,8907035	0,89070347	-1
Дніпропетровська	0,77121987	1,380974	-0,7741192	0,77411924	1
Донецька	0,77133873	1,73237	0,7123296	-0,7123296	2
Житомирська	-0,4800758	-0,49689	-1,5027706	1,50277064	-1
Закарпатська	-0,5119317	-0,60228	1,47012706	-1,4701271	-1
Запорізька	0,01077871	0,023678	-0,0746139	0,0746139	0
Івано-Франківська	-0,4010898	-0,58132	2,51938506	-2,5193851	-1
Київська	0,05047974	0,248729	0,12940849	-0,1294085	0
Кіровоградська	-0,4531528	-0,55247	1,03293622	-1,0329362	-1
Луганська	-0,2068638	0,154274	0,12940849	-0,1294085	0
Львівська	0,35281379	0,215928	0,53745327	-0,5374533	0
Миколаївська	-0,1889745	-0,45649	0,53745327	-0,5374533	-0
Одеська	0,62792767	0,202869	-0,8615574	0,86155741	0
Полтавська	-0,2877516	-0,15673	-0,10376	0,10375996	-0
Рівненська	-0,5532374	-0,58527	-1,2987482	1,29874825	-1
Сумська	-0,5364774	-0,48504	-1,0655798	1,0655798	-1
Тернопільська	-0,5751681	-0,61473	0,39172299	-0,391723	-1
Харківська	0,67666247	0,471655	-0,7158271	0,71582713	1
Херсонська	-0,429558	-0,57768	-0,6866811	0,68668108	-1
Хмельницька	-0,4705666	-0,5142	0,15855454	-0,1585545	-1
Черкаська	-0,4224855	-0,42764	0,47916116	-0,4791612	-0
Чернівецька	-0,5404594	-0,69552	1,79073367	-1,7907337	-1
Чернігівська	-0,5481857	-0,53485	-0,9489956	0,94899558	-1
м.Київ	4,2736472	3,776666	-0,7158271	0,71582713	4

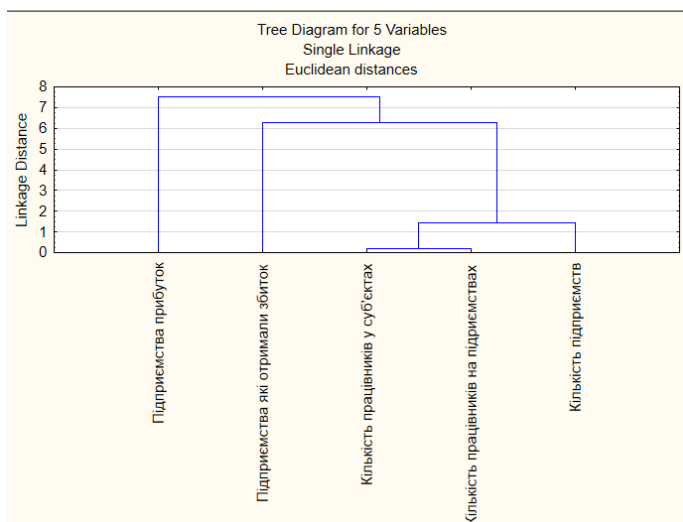
2013

	Кількість підприємств	працівників	Підприємства	Підприємства які	Кількість працівників
Вінницька	-0,25256	-0,22712	-0,24027	-0,29793	-0
Волинська	-0,45768	-0,39437	-0,26811	-0,32781	-0
Дніпропетровська	0,818177	1,152875	0,426251	0,202203	1
Донецька	-0,25236	0,059299	-0,16905	0,553612	0
Житомирська	-0,40572	-0,35954	-0,26751	-0,32739	-0
Закарпатська	-0,45276	-0,47065	-0,27175	-0,33519	-0
Запорізька	0,021937	0,038285	-0,16063	-0,01865	0
Івано-Франківська	-0,33967	-0,42258	-0,25813	-0,19852	-0
Київська	0,299922	0,208698	-0,10452	-0,11443	0
Кіровоградська	-0,33147	-0,41941	-0,26996	-0,34046	-0
Луганська	-0,58886	-0,5452	-0,27384	-0,05268	-1
Львівська	0,269331	0,308297	-0,19243	-0,21315	0
Миколаївська	-0,15095	-0,35119	-0,2219	-0,1617	-0
Одеська	0,545573	0,113129	-0,1517	-0,11428	0
Полтавська	-0,19394	-0,10449	-0,05841	-0,28762	-0
Рівненська	-0,4749	-0,43783	-0,26634	-0,23355	-0
Сумська	-0,46127	-0,37825	-0,24723	-0,30435	-0
Тернопільська	-0,51917	-0,47554	-0,27311	-0,31891	-1
Харківська	0,503555	0,423728	-0,17348	-0,21077	1
Херсонська	-0,34398	-0,47986	-0,26027	-0,33587	-1
Хмельницька	-0,37713	-0,37278	-0,26788	-0,3024	-0
Черкаська	-0,28259	-0,31319	-0,25134	-0,24128	-0
Чернівецька	-0,56309	-0,56996	-0,2847	-0,35809	-1
Чернігівська	-0,44994	-0,39609	-0,24455	-0,36017	-0
м.Київ	4,439559	4,413742	4,750845	4,699387	4

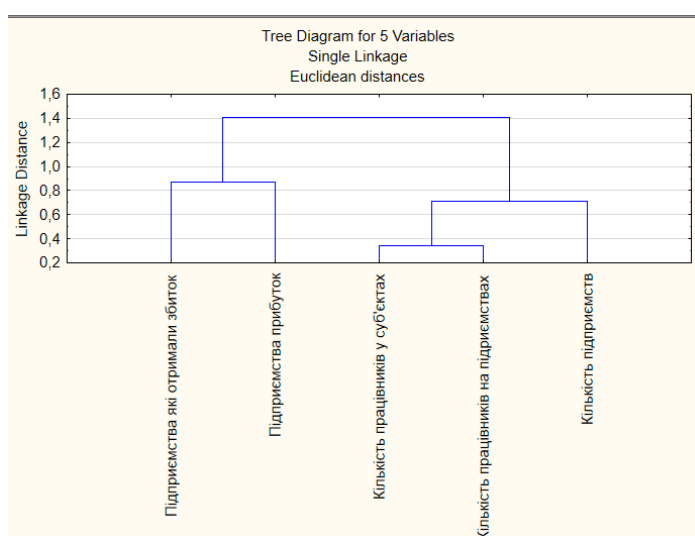
2019

Рис.3.15 Нормовані дані

Для визначення кількості кластерів необхідно побудувати вертикальну дендрограму (рис.3.16).

2013

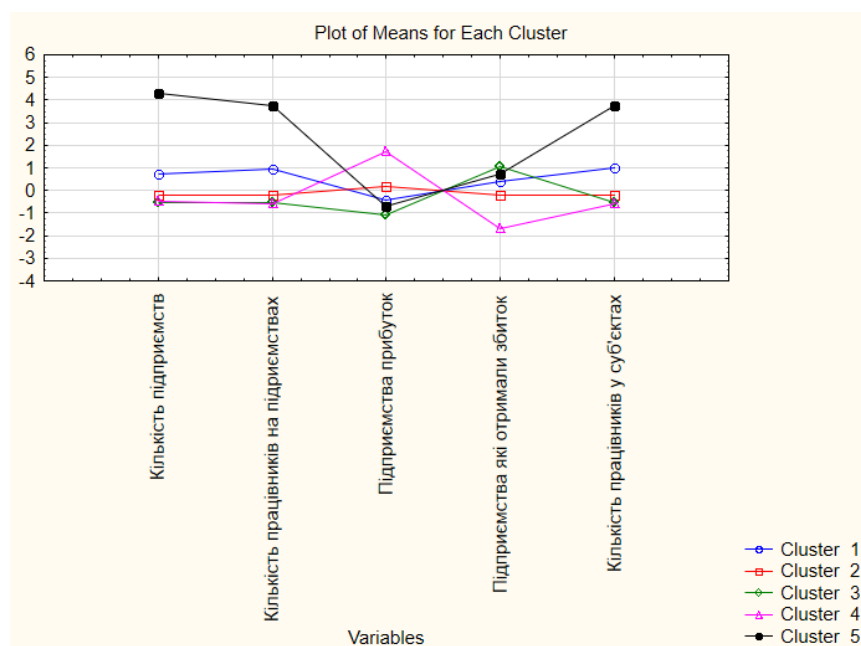
2019

Рис. 3.16 Природна кластеризація для 2004 та 2019 років

Виходячи з рис.3.16 доцільно проводити розбиття регіонів за даними роками на 5 кластерів.

Також побудуємо графік, що відображає характер розбиття регіонів на кластери (рис. 3.17).

2013

2019

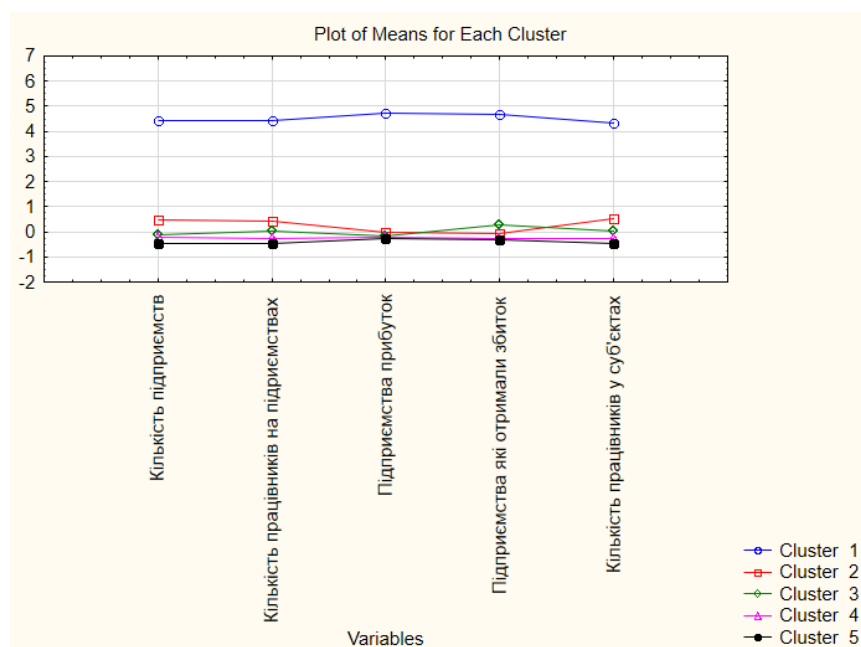

Рис. 3.17 Графічне зображення середніх значень показників за кластерами

Визначимо перелік регіонів, що входять до кожного кластеру (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Перелік регіонів кожного кластеру 2013 року

Перелік регіонів	Відстань
1	2
Перший кластер	
Дніпропетровська	0,347757
Донецька	0,858445
Одеська	0,544180
Харківська	0,340693
Другий кластер	
Вінницька	0,313671
Запорізька	0,239269
Київська	0,292397
Луганська	0,224999
Львівська	0,429560
Миколаївська	0,275970
Полтавська	0,192093
Тернопільська	0,340003
Хмельницька	0,235197
Черкаська	0,252693
Третій кластер	
Волинська	0,111486
Житомирська	0,277968
Рівненська	0,150835
Сумська	0,026347
Херсонська	0,243760
Чернігівська	0,075203
Четвертий кластер	
Закарпатська	0,148607

Закінчення табл. 3.1

Івано-Франківська	0,517750
Кіровоградська	0,425017
Чернівецька	0,084330
П'ятий кластер	
м.Київ	0,00

Для порівняння розглянемо які регіони потрапили у кожний кластер у 2019 році (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Перелік регіонів кожного кластеру 2019 року

Перелік регіонів	Відстань
1	2
Перший кластер	
м.Київ	0,00
Другий кластер	
Дніпропетровська	0,514863
Київська	0,196087
Львівська	0,152651
Одеська	0,208834
Харківська	0,091553
Третій кластер	
Донецька	0,141993
Запорізька	0,141993
Четвертий кластер	
Вінницька	0,043353
Миколаївська	0,091790

Закінчення табл. 3.2

Черкаська	0,055185
Полтавська	0,111169
П'ятий кластер	
Вінницька	0,032315
Житомирська	0,059850
Закарпатська	0,024491
Івано-Франківська	0,069307
Кіровоградська	0,055982
Луганська	0,153718
Рівненська	0,030178
Сумська	0,037721
Тернопільська	0,043731
Херсонська	0,055845
Хмельницька	0,067908
Чернівецька	0,099021
Чернігівська	0,038777

За даними проведеної кластеризації побудуємо таблицю з міграцією регіонів між кластерами (табл. 3.3)

Таблиця 3.3

Міграція регіонів між кластерами

Номер кластера	Перелік регіонів, що входили в кластер у 2013 році	Перелік регіонів, що входять в кластер у 2019 році	Міграція регіонів
1	2	3	4
Перший	Дніпропетровська, Донецька, Одеська, Харківська	м.Київ	Відбулася повна зміна регіонів у кластері
Другий	Вінницька, Запорізька,	Дніпропетровська, Київська,	Відбулася повна зміна регіонів,

Закінчення табл. 3.3

1	2	3	4
	Київська, Луганська Львівська, Миколаївська, Полтавська, Тернопільська, Хмельницька, Черкаська	Львівська, Одеська, Харківська	окрім Київського
Третій	Волинська, Житомирська, Рівненська, Сумська, Херсонська, Чернігівська	Донецька, Запорізька	Відбулася повна зміна регіонів у кластері
Четвертий	Закарпатська, Івано-Франківська, Кіровоградська, Чернівецька	Вінницька, Миколаївська, Полтавська, Черкаська	Відбулася повна зміна регіонів у кластері
П'ятий	м.Київ	Вінницька, Житомирська, Закарпатська, Івано- Франківська, кіровоградська, Луганська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Херсонська, Хмельницька, Чернівецька, Чернігівська	Відбулася повна зміна регіонів у кластері

Розглянемо характеристику кластерів (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Загальна характеристика кластерів підприємництва

Номер кластеру	Характеристика 2013	Характеристика 2019
1	2	3
Перший	Незначна кількість підприємств та працівників, невелика кількість підприємств з прибутком та збитком	Найбільша кількість підприємств, працівників та підприємств з прибутком та збитком
Другий	Незначна кількість підприємств та працівників, невелика кількість підприємств з прибутком та збитком	Незначна кількість підприємств та працівників, невелика кількість підприємств з прибутком та збитком
Третій	Незначна кількість підприємств та працівників, невелика кількість підприємств з прибутком та достатня кількість підприємств за збитком	Незначна кількість підприємств та працівників, невелика кількість підприємств з прибутком та збитком
Четвертий	Незначна кількість підприємств та працівників, велика кількість підприємств з прибутком та невелика зі збитком	Незначна кількість підприємств та працівників, невелика кількість підприємств з прибутком та збитком
П'ятий	Велика кількість підприємств та працівників, невелика кількість підприємств з прибутком та багато підприємств зі збитком	Незначна кількість підприємств та працівників, невелика кількість підприємств з прибутком та збитком

Загалом, виходячи з кластеризації, можна зробити висновок, що характеристики кластерів зазнали значних змін та через це, відбулася чітко виражена міграція регіонів між кластерами.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 3

Для оцінки підприємництва в Україні проаналізовано наступні показники: сприйняття корупції, індекс економічної свободи, індекс дотримання прав власності, глобальний індекс підприємництва, легкість ведення бізнесу, конкурентоспроможність, кількість підприємств, кількість зайнятих працівників на підприємствах та суб'єктах господарювання, підприємства які отримали збиток та прибуток.

Загалом, можна зрозуміти що у наступні декілька років показники сприйняття корупції, економічної свободи та дотримання прав власності будуть потрихи покращуватися, що матиме позитивний вплив на підприємництво у країні. Показники легкості ведення бізнесу та конкурентоспроможності не зазнають значних змін, тобто позиція України в даних аспектах на світовій арені не покращиться. Проте, буде відбуватися зменшення показника глобального індексу підприємництва, тобто держава буде виділяти менше ресурсів на розвиток підприємництва, що не є позитивним для вітчизняних підприємців.

Малі та середні підприємства є основою підприємництва та розвитку економіки, саме тому вкрай важливо стимулювати та підтримувати малий та середній бізнес. Проте, такими темпами кількість малих та середніх підприємств буде постійно зменшуватися, що матиме негативні наслідки для економіки держави.

Характеристики кластерів зазнали значних змін та через це, відбулася чітко виражена міграція регіонів між кластерами.

ВИСНОВОК

Метою дипломної роботи є аналіз стану підприємництва України. Для того щоб зміцнити економічний розвиток підприємництва в усіх регіонах України треба особу вагу приділяти малому підприємству. Але на жаль мале підприємство не отримує належної допомоги від держави, суб'єктам малого підприємства недостає ресурсів та інформації, також влада задовольняє потребу таких підприємств у кредитних ресурсах тільки на 5% .

Підприємствам України треба звернути увагу на модель соціальної відповідальності, яка буде задовольняти сучасні ціннісні орієнтації суспільства, потреби трудових колективів та економічні орієнтації власників підприємств.

Основними показниками, що впливають на стан підприємництва є сприйняття корупції, індекс економічної свободи, індекс дотримання прав власності, глобальний індекс підприємництва, легкість ведення бізнесу, конкурентоспроможність, кількість підприємств, кількість зайнятих працівників на підприємствах та суб'єктах господарювання, підприємства які отримали збиток та прибуток.

Отже можна зробити наступні висновки:

Сьогодні стан підприємництва у регіонах України погіршується. Малі та середні підприємства є основою підприємництва та розвитку економіки, саме тому вкрай важливо стимулювати та підтримувати малий та середній бізнес. Проте, такими темпами кількість малих та середніх підприємств буде постійно зменшуватися, що матиме негативні наслідки для економіки держави.

Основними причинами, які в наш час заважають підтримувати економічну безпеку й структурні реформи у підприємницькому секторі нашої держави, відносять: існування прямих або опосередкованих злочинних та кримінальних посягань, іншими словами "рейдерства", а також здійснення упереджених та несправедливих операцій стосовно підприємців. Зловмисники подають підроблені документи до державної реєстрації та таким чином намагаються захопити контроль над підприємством. Верховна Рада прийняла

Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії протиправному поглинанню та захопленню підприємств" (у 2009 році) який вніс зміни до Господарського та Цивільного процесуальних кодексів України та Закону України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців".

Український уряд намагається стимулювати розвиток підприємництва та проводить політику стосовно створення зручних умов для ведення бізнесу, усунення різноманітних проблем, що намагаються вести підприємницьку діяльність, створення зручних умов для діяльності суб'єктів підприємницької діяльності. Все це у майбутньому допоможе залучити до розвитку економіки України інвестиції й приватний капітал. У останні роки урядом України були прийняті основоположні закони, які вже відповідають європейським стандартам регулювання діяльності підприємств у ліцензуванні, державній реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності, дозвільній системі (обмеження кількості документів дозвільного характеру), у сфері технічного регулювання, закон "Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні".

Таким чином Україна зараз має величезну кількість факторів, які намагаються завадити розвитку вітчизняного підприємництва. Їх вирішення допоможе підвищити ефективність підприємницької діяльності, забезпечити розширення підприємницького сектора, зменшити тіньовий сектор. Головну роль у подоланні усіх цих проблем, які гальмують розвиток підприємництва в Україні повинна відігравати держава.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Brenner Th., Schimke A. Growth Development Paths of Firms-Study of Smaller Businesses. *Journal of Small Business Management*, 2014. URL: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/jsbm.12081/references>
2. Cassis Y., Colli A., Schroter H. *The Performance of European Business in the Twentieth Century*. Oxford University Press, 2016.
3. Doing business-2017. Україна в рейтингу світового банку легкості ведення бізнесу. Економічний дискусійний клуб [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://edclub.com.ua/analytika/doing-business-2017-ukrayina-v-reytingu-svitovogobanku-legkosti-vedennya-biznesu>.
4. Fillis I., Johansson U., Wagner B. A qualitative investigation of smaller firm e-business development. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 2004, vol. 11, no. 3, pp. 349–361.
5. Аксьонова І. В. Використання індексного методу для статистичного оцінювання якості життя населення та конкурентоспроможності країни / І. В. Аксьонова // Матеріали Міжнародної наукової конференції «Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця (Харків, 1 – 2 червня 2017 року). – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – С. 300 – 304.
6. Барабанов А.С., Разгулина Е.Д. Оценка экономического развития регионов(на примере СЗФО) // Проблемы теории и практики управления. 2012. №7–8. С. 62.
7. Басарева, В.Г. Державна підтримка малого бізнесу: допомога або інституційна пастка? [Текст] / В.Г. Басарева. - М .: ІЕОПП СО РАН, 2010. - 9 с.
8. Бойчик, І. М. Економіка підприємства [Текст]: підручник / І. М. Бойчик. — К. : Кондор, 2016. — 378 с.
9. Бондаренко, В.А. Зарубіжний досвід державної підтримки інноваційних малих та середніх підприємств [Електронний ресурс] / В.А. Бондаренко. - Режим доступу: <http://www.vneshmarket.ru/content/>

document_r_53C5CE2B-F73C-4DE2-9366-31DC6A60F4A8.html.

10. Бухвальд, Е.М. Біла книга: Політика розвитку МСП в Україні до 2030 року: амбіції і реалії [Текст] / Лукаш // Економічні і соціальні зміни: факти, тенденції, прогноз. - 2015. - № 1 (43). - С. 66-80.

11. Владимірова С. В., Лоскутова М. В. Программно-целевой 2. подход к созданию системы государственной поддержки малого предпринимательства в регионе // Социально-экономические явления и процессы. 2016. № 1. С. 15-18.

12. Водотика Т. С. Підприємництво в Україні // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. — К. : Наук. думка, 2011. — Т. 8 : Па — Прик. — С. 246. — 520 с. : іл. — ISBN 978-966-00-1142-7.

13. Воронич К.М. Міжнародний досвід організації малого бізнесу та можливість його впровадження в Україні / К.М. Воронич //Науковий співробітник НЛТУ України . - 2011. - Вип . 21.10. - С.184-189

14. Гвоздецька, І. Тенденції зовнішньоекономічної діяльності українських підприємств: маркетинговий аспект [Текст] / І. Гвоздецька // Економіст. — 2017. — № 9. — С. 31-37.

15. Глобальна база даних Кноета [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://knoeta.ru/>.

16. Гобир І. Б. Державна підтримка розвитку малого підприємництва в Україні в кризових умовах / І. Б.Гобир, М. І. Мельник // Агросвіт. - 2015. - № 10. - С. 65- 69

17. Годин, А. М. Статистика: учебник / А. М. Годин. – Москва: Дашков и К°, 2012. – 451 с.

18. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

19. Дериховська В. І. Аналіз проблеми молодіжного безробіття [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/8_ukr/90.pdf.

20. Дикань В.Л. Концепція інноваційного розвитку економіки України // В.Л. Дикань // - Харків, 2015. - № 52. -С. 9-20.
21. Ділові очікування підприємств України. IV квартал 2016 року. НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=37944604>.
22. Добуляк Л.П. Проблемы развития малого предпринимательства в Украине [Електронний ресурс] / Л.П.Добуляк, Г.Г. Цегелик. - Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/problemy-razvitiya-malogo-predprinimatelstva-v-ukraine-1>
23. Евроассоциация и новые возможности для развития малого бизнеса в Украине [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://gazeta.zn.ua/macrolevel/evroassociaciya-i-novye-vozmozhnosti-dlya-razvitiya-malogo-biznesa-v-ukraine-.html>
24. Економіка підприємства [Текст]: навч.-метод. посіб. / уклад. Е. Т. Карапетян ; відп. за вип. В. І. Гринчуцький. — Тернопіль: Вектор, 2015. — 320 с.
25. Елисеева, И. И. Статистика: [углубленный курс]: учебник для бакалавров / И. И. Елисеева и др.]. – Москва: Юрайт, 2011. – 565 с.
26. Єлісеєва І. І. Статистика: Підручник – М. : Юрайт, 2010. -565 с.
27. Єфремова Н. Джерела формування фінансових ресурсів підприємства: їх склад та оптимізація структури / Н. Єфремова /Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». –2012. – № 3/
28. Жирко С.О . Проблеми розвитку малого та середнього підприємництва в Україні / С.О . Жирко // Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2007-1-2/doc/2/25.pdf>
29. Забарна Е.М. Сучасні тенденції фінансування розвитку підприємств / Е.М. Забарна, М. В. Кула // Вісник Сумського державного університету. Сер.: Економіка. – 2013. – № 2. – С. 64-72.

30. Закон України «Про господарські товариства» № 2275-VIII від 6 лют. 2011 р. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>.

31. Закон України «Про підприємництво» від 07 лют. 1991 р. № 698 – XII [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12>.

32. Закон України «Про підприємства в Україні» від 27 бер. 1991 р. № 887 – XII [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/887-12>.

33. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» від 8 вересня 2005 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2005. – №51. – С. 548.

34. Ігнатова, І.В. Державне регулювання економіки: основні напрямки [Текст] / С.М. Чистов, А.Є.Никифоров, // Суспільство. Середовище. Розвиток. - 2011. - № 1. - С. 8-12.

35. Ігнатова, І.В. Системні закони підприємництва [Текст] / І.В. Ігнатова. // Проблеми сучасної економіки. - 2011. - № 1. - С. 100-102.

36. Кавецький В. В. Економічне обґрунтування інноваційних рішень : навчальний посібник / В. В. Кавецький, І. В. Причепа, Л. О. Нікіфорова – Вінниця : ВНТУ, 2015. – 136 с.

37. Квасницька, Р. Структуризація потенціалу підприємства [Текст] / Раїса Квасницька, Марія Тарасюк // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. — 2017. — № 1. — С. 73-82.

38. Клебанова Т. С., Дубовина Н. А., Раевнева Е. В. Эконометрия: Учебно-методическое пособие для самостоятельного изучения дисциплины– Х.: Изд. Дом «ИНЖЭК», 2003. – 132 с.

39. Кодекс законів про працю України [Електронний ресурс] : Закон України від 10 груд. 1971 р. 3322-VIII. –Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/>

40. Кремін А.Е. Методика оцінки функціонування малого підприємництва на муніципальному рівні // *Економічні та соціальні зміни: факти, тенденції, прогноз*. 2016. №3. С. 231–247.
41. Кустріч, Л. О. Економічна оцінка впровадження інноваційних стратегій у діяльність підприємств сільського господарства [Текст] / Л. О. Кустріч // *Інвестиції: практика та досвід*. — 2018. — № 1. — С. 36-40.
42. Кустріч, Л. О. Сучасний стан системи управління ресурсним потенціалом сільськогосподарських підприємств [Текст] / Л. О. Кустріч // *Економіка та держава*. — 2018. — № 1. — С. 40-44.
43. Лівіновська О.В. Особливості фінансового забезпечення інтегрованих підприємницьких структур у сучасних ринкових умовах / О. В. Лівіновська // *Держава та регіони. Сер. : Економіка та підприємництво*. — 2013. — № 1. — С. 128-133.
44. Маслак, О. І. Економіка промислового підприємства [Текст]: навч. посіб. / О. І. Маслак, Л. Д. Воробйова. — К. : ЦУЛ, 2016. — 172 с.
45. Мельник Л.Г. Четвёртая промышленная революция: предпосылки и содержание // *Актуальні проблеми економіки*. — 2016. — № 9. — С. 26—30.
46. Мороз, О. В. Сучасність та перспективи дослідження економічної поведінки підприємств [Текст] / О. В. Мороз, Н. П. Карачина, І. Ф. Острий // *Економіка та держава*. — 2017. — № 4. — С. 16-20.
47. Наторіна, А. О. Digital-трансформація діяльності підприємств [Текст] / А. О. Наторіна // *Економіка та держава*. — 2017. — № 4. — С. 90-93.
48. Ниворожкина, Л. И. Статистика: учебник для бакалавров: учебник /. — Москва: Дашков и К^о: Наука–Спектр, 2011. — 415 с.
49. Ніколаєва, Н. А. Методичні підходи до аналізу фінансових результатів підприємства [Текст] / Н. А. Ніколаєва, Н. А. Литовченко // *Формування ринкових відносин в Україні*. — 2017. — № 5. — С. 69-74.
50. Ольвінська Ю.О. Розвиток інфраструктури малого і середнього бізнесу в Україні. — Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream>

51. Ольвшська Ю.О. Розвиток інфраструктури малого і середнього бізнесу в Україні [Електронний ресурс] / Ю.О.Ольвшська, О.В.Самотоєнкова
Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/>
52. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку України [Електронний ресурс] URL: <http://www.me.gov.ua/>
53. Панченко В. 50 відтінків малого бізнесу [Електронний ресурс]. –
Режим доступу : <http://dda.dp.ua/2017/02/15/50-vidtinkiv-malogo-biznesu/>.
54. Пісковець, О. В. Теоретичні аспекти формування економічного механізму ефективної діяльності підприємства [Текст] / О. В. Пісковець // Економіка. Менеджмент. Бізнес. — 2017. — № 3. — С. 95-101
55. Позиція України в рейтингу країн світу за індексом глобальної конкурентоспроможності 2016–2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://edclub.com.ua/analitika/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksomglobalnoyikonkurentospromozhnosti-1>.
56. Попов С.А. Комплексный анализ оценки эффективности управления программами поддержки малого предпринимательства// Фундаментальные исследования. 2013. №10. С. 2249–2252.
57. Причепа І. В. Проблеми конкурентоспроможного розвитку підприємництва в Україні за сучасних умов / Причепа І. В., Мещерякова Т. К. // Розвиток підприємництва в Україні : теорія, методологія та практика : колективна монографія / Під ред. д.е.н. професора Непочатенко. – Умань : Видавець “Сочінський М. М.”, 2017 – 244 с.
58. Про зайнятість населення : Закон України від 5 лип. 2012р. No 5067-VI // Відомості Верховної Ради України. –2013. –No 24. –Ст. 243.
59. Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні : Закон України від 27 берез. 2014 р. No 1166-VII // Відомості Верховної Ради України. –2014. –No 20–21. –Ст.745.
60. Про Положення про державну комісію з регулювання ринків фінансових послуг України: Указ Президента України від 4.04.2003 р. № 292/2003 // Українська Інвестиційна Газета. – 2003. – № 50. – С. 15 – 19

61. Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку промислових підприємств за сучасних умов / О. Й. Лесько, І. В. Причепка // Вісник ВПІ. – 2016. – № 1. – С. 44–48.
62. Раєвнева О. В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі : монографія / О. В. Раєвнева. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2006. – 496 с.
63. Ратушняк О. Г. Аналіз інноваційної активності промислових підприємств України / О. Г. Ратушняк, О. Г. Лялюк // Вісник ХНУ. Серія “Економічні науки”. – 2015. – № 2, т. 1. – С. 132–135.
64. Рождественська Л.Г. Статистика ринку товарів і послуг[Текст]: [Навч. посібник]/ Рождественська Л.Г. – К.: КНЕУ, 2011. – 419 с.
65. Статистика : навчальний посібник / під ред. О. В. Раєвневої. – Харків : ВД «Інжек», 2011. – 504 с.
66. Статистичне моделювання та прогнозування : навчальний посібник / під ред. О. В. Раєвневої. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2014. – 578 с.
67. Филобокова Л.Ю. Инструментарий комплексной оценки конкурентоспособности региональных социальноэкономических систем// Финансовая аналитика: проблемы и решения. 2011. №29. С. 14–21.
68. Христиановский В.В., Щербина В.П. Экономико-математические методы и модели: теория и практика: Учебное пособие. – Донецк, 2010. – ДонНУ. – 335 с.
69. Череп О. Сучасний стан та перспективи розвитку підприємництва в Україні [Електронний ресурс] / О.Череп, А. Полякова. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkd_2013_1_14
70. Черкасова, Т. І. Формування та оцінка інноваційного потенціалу підприємства [Текст] / Т. І. Черкасова, Я. В. Богаченко // Економіка. Фінанси. Право. — 2017. — № 12. — С. 14-17.